

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Magisteruppsats Redovisning
Hösten 2007

Lagbegränsad IFRS

– Ett lämpligt regelverk för onoterade finansiella företag?

Författare:

Maria Nyström
Hanna Rasmark

Handledare:

Gunnar Wahlström

Sammanfattning

Titel:	Lagbegränsad IFRS – Ett lämpligt regelverk för onoterade finansiella företag?
Ämne/Kurs:	Magisteruppsats, Redovisning 15 p
Datum:	Januari 2008
Författare:	Maria Nyström Hanna Rasmak
Handledare:	Gunnar Wahlström
Nyckelord:	Lagbegränsad IFRS, onoterade banker, Finansinspektionen, IAS 39, marknadsvärdering, säkringsredovisning.
Syfte:	Syftet med denna studie är att utifrån ett regleringsperspektiv studera införandet av lagbegränsad IFRS och att ta reda på om reglerna är lämpliga för onoterade finansiella företag.
Metod:	Vi har en grundad teori som utgångspunkt för studien. Vi har använt oss av en kvalitativ metod och har intervjuat fem onoterade banker, tre revisorer och Finansinspektionen.
Teori:	Vi använder oss av Streeck och Schmitter modell för reglering.
Slutsatser:	Lämpligheten med lagbegränsad IFRS för onoterade finansiella företag kan ifrågasättas på flera punkter. IFRS- regelverket är utformat för noterade företag och mycket av upplysningarna som de ska ge ut är utifrån ett aktiemarknadsperspektiv. Bankerna ifrågasätter varför de ska ha upplysningskrav som ett noterat företag och de ser inte investerarna som deras viktigaste intressent. Bankerna är inte klara med årsredovisningen för 2007 men de tycker att övergången till lagbegränsad IFRS har gått bra. Införandet är resurskrävande men det är förmodligen en engångskostnad. Bankerna känner sig tvingade att tillämpa säkringsredovisning för att minska slaget på resultatet.

Abstract

- Title:** IFRS finite by law – A suitable set of rules for unquoted financial companies?
- Course:** Master thesis in Business Administration, 15 Swedish Credits
Major: Accounting
- Date:** January 2008
- Authors:** Maria Nyström
Hanna Rasmark
- Advisors:** Gunnar Wahlström
- Key Words:** IFRS finite by law, unquoted companies, Finansinspektionen, IAS 39, fair value accounting, hedge accounting.
- Purpose:** The purpose is to study the introduction of IFRS finite by law from a rule-based perspective and to analyse if the rules are suitable for unquoted financial companies.
- Methodology:** We have the grounded theory as a starting point for our study. We have used a qualitative method and we have interviewed five unquoted banks, three auditors and Finansinspektionen.
- Theory:** We have used Streeck and Schmitters model of regulation.
- Conclusions:** It can be questioned on several accounts if IFRS finite by law is a suitable set of rules for unquoted companies. IFRS is designed for quoted companies and information is required to satisfy the investors. The banks in our study question that they are required to give information as if they were a quoted company. They do not consider the investors to be their most important stakeholder.

The banks are not done with their 2007 financial report but they think that the introduction of IFRS finite by law has gone well. The introduction has been costly but it is probably a one-time cost. The banks feel compelled to apply hedge accounting to reduce the impact on their result.

<u>1 INLEDNING</u>	7
1.1 BAKGRUND	7
1.2 PROBLEMDISKUSSION	8
1.3 FORSKNINGSFRÅGA	10
1.4 SYFTE	10
1.5 AVGRÄNSNINGAR	11
<u>2 LITTERATURGENOMGÅNG</u>	12
2.1 REGLERING.....	12
2.1.1 STATEN	12
2.1.2 MARKNADEN	13
2.1.3 FÖRENINGAR.....	13
2.2 UTVECKLINGEN AV REDOVISNINGSREGLERING I SVERIGE	16
2.2.1 NORMGIVARE	18
2.3 REGLERING AV DEN FINANSIELLA SEKTORN I SVERIGE	20
2.4 LAGBEGRÄNSAD IFRS	21
2.4.1 VÄSENTLIGA SKILLNADER.....	22
2.5 REDOVISNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT.....	23
2.5.1 FRAMVÄXTEN AV IAS 39	23
2.5.2 KLASSIFICERING AV FINANSIELLA INSTRUMENT.....	23
2.5.3 SÄKRINGSREDOVISNING	25
2.5.4 UPPLYSNINGAR.....	27
2.6 TIDIGARE FORSKNING	28
2.7 IASBS FÖRESTÄLLNINGSRAM	30
2.7.1 RELEVANS	30
2.7.2 TILLFÖRLITLIGHET	31
2.7.3 JÄMFÖRBARHET.....	31
2.7.4 RÄTTVISANDE BILD	32
2.7.5 NYTTA OCH KOSTNAD	32
2.8 SAMMANFATTNING AV LITTERATURGENOMGÅNGEN	33
<u>3 METOD</u>	34
3.1 VAL AV ÄMNE	34
3.2 VAL AV FORSKNINGSANSATS.....	34
3.3 DATAINSAMLING.....	35
3.4 INTERVJUER	36
3.3.1 URVAL AV RESPONDENTER.....	36

3.3 KÄLLKRITIK	39
3.4 SAMMANFATTNING AV METODKAPITLET	40
<u>4 OFFENTLIG DEBATT</u>	<u>41</u>
4.1 MARKNADSVÄRDERING	41
4.1.1 VERKLIGT VÄRDE MER RELEVANT ÄN DEN HISTORISKA KOSTNADEN?	41
4.1.2 RELEVANS OCH TILLFÖRLITLIGHET	45
4.2 SÄKRINGSREDOVISNING	46
4.3 SAMMANFATTNING AV OFFENTLIG DEBATT	3347
<u>5 EMPIRI OCH ANALYS</u>	<u>49</u>
5.1 ÖVERGÅNGEN	49
5.1.1 LEGITIMITET	50
5.1.2 TIMING	50
5.2 SYFTET MED INFÖRANDET	51
5.2.1 JÄMFÖRBARHET	52
5.3 REGLERNA	53
5.4 MARKNADSVÄRDERING	54
5.4.1 NY KLASS	54
5.4.2 TILLFÖRLITLIGHET OCH RELEVANS	55
5.5 SÄKRINGSREDOVISNING	56
5.6 REGLERING AV REDOVISNING	58
5.6.1 STAT	58
5.6.2 MARKNAD	59
5.6.3 FÖRENINGAR	59
5.6.4 BANKERNAS ROLL	59
5.6.5 REVISORERNAS ROLL	60
5.7 VEM SKA SÄTTA REGLERNA?	61
5.8 KOSTNAD VS NYTTA	62
5.9 SAMMANFATTNING AV EMPIRIKAPITLET	3362
<u>6 SLUTDISKUSSION</u>	<u>64</u>
6.1 FORSKNINGSPRÅGAN BESVARAS	64
6.2 STUDIENS TEORETISKA BIDRAG	66
6.3 REFLEKTIONER ÖVER STUDIENS SLUTSATSER	67
6.4 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	68

Förkortningar

BFL	Bokföringslagen
BFN	Bokföringsnämnden
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
FASB	Financial Accounting Standard Board
FFFS	Finansinspektionens Författningssamling
FI	Finansinspektionen
GAAP	Generally Accepted Accounting Principles
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
JWG	Joint Working Group of Standard Setters
IFRS	International Financial Reporting Standards
RR	Redovisningsrådets rekommendationer
SEC	Securities and Exchange Commission
ÅRL	Årsredovisningslagen
ÅRKL	Årsredovisningslag för kreditinstitut och värdepappersbolag

1 Inledning

Kapitlet börjar med en kort bakgrund för att skapa förståelse för det aktuella ämnet. Därefter tar vi upp och belyser den problematik som råder på det studerade området. Det leder oss fram till vår forskningsfråga och studiens syfte. Avslutningsvis redogör vi för vilka avgränsningar som gjorts.

1.1 Bakgrund

Den ekonomiska och teknologiska utvecklingen inom bank och finansindustrin har lett till att användandet av derivat och andra finansiella instrument har ökat avsevärt. Redovisningsregleringen måste därför hänga med i utvecklingen och alla stora standardsättare har på sin agenda att förbättra redovisningen av finansiella instrument.¹

Redovisning är ett aktuellt ämne som ständigt förändras. Utformning av redovisningsrekommendationer är en komplicerad process där många olika intressen ska komma överens. Utformningen har därför en institutionell dimension. I Sverige finns bland annat Redovisningsrådet, Finansinspektionen och IASB som är med och påverkar utformningen av redovisningsrekommendationer för bankerna. Revisorer, investerare och andra grupper påverkas av reglering och de kan tänkas använda sitt inflytande till att påverka utformningen.²

Historiskt sett har staten haft det huvudsakliga ansvaret för regleringen av företagens redovisning. I takt med att svenska företag expanderat och fått en internationell prägel har kraven på harmonisering av redovisningen ökat. Sedan 2005 måste alla noterade företag, enligt en EU-förordning, följa IFRS vid upprättande av sin koncernredovisning. Detta var ett stort steg på vägen för att skapa en integrerad europeisk kapitalmarknad.³

¹ G. Gebhardt, R. Reichhardt, C. Wittenbrink, *Accounting for Financial Instruments in the Banking Industry* (2004)

² G. Wahlström, *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning* (2000)

³ K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

Sverige har valt att förbjuda att företag tillämpar IFRS i sin årsredovisning. Företagen ska istället tillämpa Årsredovisningslagen och Redovisningsrådets allmänna råd.⁴ Finansinspektionen anser att det finns större behov av genomlysning av de onoterade finansiella företagens ekonomiska förhållanden jämfört med onoterade företag i allmänhet på grund av verksamhetens art.⁵ Istället för att tillåta bankerna att tillämpa full IFRS vid upprättande av sin årsredovisning har anpassningar gjorts i Årsredovisningslagarna och i FI:s föreskrifter och allmänna råd. De nya redovisningsföreskrifterna har av Finansinspektionen benämnts lagbegränsad IFRS eftersom reglerna ansluter i högsta möjliga mån till IFRS men gör det inom ramen för svensk lag.⁶

I och med införandet av lagbegränsad IFRS har det skett en väsentlig förändring i Finansinspektionens sätt att reglera redovisningen. Istället för detaljreglering hänvisar FI till annan normgivning.⁷ Övergången till lagbegränsad IFRS skedde successivt, år 2005 och 2006 fanns det möjlighet för företagen att fortsätta att tillämpa äldre redovisningsregler.⁸

Övergången till lagbegränsad IFRS får en direkt påverkan på utformningen av årsredovisningen i form av ökade upplysningar. I och med införandet ska företagen tillämpa IAS 39. Därmed införs en ny klass av finansiell tillgång som värderas till verkligt värde och där värdeförändringen redovisas mot eget kapital. Övergången innebär även striktare regler för säkringsredovisning.⁹

1.2 Problemdiskussion

De senaste fem åren har utvecklingen inom den finansiella sektorn accelererat kraftigt. Tidigare har förändringar efterföljts av en period av relativt lugn men idag uppkommer nya krav innan de tidigare har uppfyllts.¹⁰ FI:s redovisningsföreskrifter om lagbegränsad IFRS har fått arbetas fram parallellt

⁴ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

⁵ Regeringens proposition 2004/05:24, *Internationell redovisning i svenska företag*

⁶ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

⁷ *Ibid.*

⁸ J. Månsson, *Finansiella institut ska följa IFRS från 2007* (2005)

⁹ *Ibid.*

¹⁰ <http://www.deloitte.com/dtt/article/0,1002,cid%253D172957,00.html>

med pågående lagstiftning och under osäkerhet om dess slutgiltiga innehåll. Föreskrifterna är också beroende av de internationella redovisningsstandarderna. Redan innan en föreskrift har givits ut har FI varit medveten om att reglerna på grund av den snabba utvecklingen kan komma att behöva ändras igen inom kort.¹¹ Den snabba utvecklingen gör att de finansiella aktörerna inte har möjlighet att gå tillbaka och reflektera över sitt arbete och sina ansträngningar.¹²

FI har beslutat att de onoterade finansiella företagen ska följa IFRS så långt det är möjligt enligt svensk lag. Syftet med IFRS är att tillgodose det internationella näringslivets behov. I praktiken är standarderna därför huvudsakligen inriktade på noterade företags koncernredovisning och tillgodoser det behov av information som ägarna har. Standarderna är internationella och har i allmänhet utformats utan hänsyn till nationella regleringar. IFRS har därför en annan utgångspunkt än den svenska redovisningslagstiftningen.¹³

Det finns en del risker med den internationella harmoniseringen. Reglerna blir inte nödvändigtvis mer effektiva eftersom de ofta är ett resultat av kompromisser och den effektivaste lösningen inte alltid är det som är slutprodukten. Alla förhandlingsparter vill ha med sina delar och därför kan regelstrukturen bli komplicerad.¹⁴

Den största förändringen till följd av övergången till lagbegränsad IFRS är den som berör finansiella instrument. Kritiken mot IAS 39 var massiv från hela den internationella bankindustrin innan den infördes. IAS 39 ansågs vara en extremt komplex och kontroversiell standard som skulle ge upphov till stora svårigheter framförallt inom säkringsredovisningen. IAS 39 ställer högre krav på bankerna för att de ska få tillämpa säkringsredovisning.¹⁵ För att bankerna inte ska få oönskade effekter på sitt resultat känner de sig tvingade att tillämpa säkringsredovisning. Reglerna strider mot de metoder som bankerna tidigare använt för att hantera

¹¹ Finansinspektionen, Promemoria, (2004)

¹² <http://www.deloitte.com/dtt/article/0,1002,cid%253D172957,00.html>

¹³ Regeringens proposition 2004/05:24, *Internationell redovisning i svenska företag*

¹⁴ Finansiell Stabilitet, *Ekonomiska motiv för reglering av den finansiella sektorn* (2005)

¹⁵ <http://www.bankforeningen.se/upload/j021104.pdf>

risker effektivt.¹⁶ Amerikanska förhållanden och amerikansk redovisningspraxis har starkt influerat innehållet i IAS 39. I USA är normgivningen på redovisningsområdet ofta baserat på strikta regler medan det inom Europa mer har en principbaserad normgivning. De strikta reglerna kanske inte passar europeiska och därmed svenska förhållanden.¹⁷

Det är viktigt att upprättare av finansiella rapporter har god kunskap om grunden dvs. IFRS för att kunna leva upp till lag och författning. IFRS är ett omfattande regelverk och företagen måste ha kunskap om reglerna för att kunna tillämpa dem.¹⁸ Har de små finansiella företagen verkligen den kunskap och resurser som krävs för att följa lagbegränsad IFRS? Att onoterade finansiella företag ska följa omfattande regler gör att det blir kostsamt för företagen. Överstiger nyttan av lagbegränsad IFRS kostnaden av att tillämpa den?

1.3 Forskningsfråga

Problemdiskussionen ger upphov till en forskningsfråga som vi ämnar besvara i studien.

Hur klarar de mindre finansiella instituten av att anpassa sig till lagbegränsad IFRS och är det ett lämpligt regelverk för små onoterade institut?

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att utifrån ett regleringsperspektiv studera införandet av lagbegränsad IFRS och att ta reda på om reglerna är lämpliga för onoterade finansiella företag.

¹⁶ A. Torgander, *Säkringsredovisning enligt IAS 39* (2006)

¹⁷ <http://www.bankforeningen.se/upload/j021104.pdf>

¹⁸ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

1.5 Avgränsningar

Lagbegränsad IFRS gäller för alla svenska kreditinstitut och värdepappersbolag. Vi har valt att avgränsa oss till små onoterade banker. Detta eftersom de stora noterade bankerna redan har erfarenhet av att tillämpa IFRS i koncernredovisningen och vi tror därför att de på grund av detta inte uppfattar lagbegränsad IFRS som en stor nyhet. Vi tycker att det är intressant att de små finansiella företagen till stor del måste följa samma regler som stora noterade koncerner. Vi vill därför undersöka området närmare.

IFRS är ett omfattande regelverk och införandet av lagbegränsad IFRS innebär en del förändringar för företagen vid upprättandet av deras finansiella rapporter. De största förändringarna är reglerna i IAS 39 och de ökade upplysningskraven enligt IFRS 7. Båda standarderna behandlar redovisning av finansiella instrument och detta är en viktig del i bankernas verksamhet. Att studera hela regelverket hade varit alltför omfattande och vi har därför valt att avgränsa oss till att studera de standarder som berör finansiella instrument.

2 Litteraturgenomgång

I litteraturkapitlet redogör vi för den information som är relevant för att forskningsfrågan ska kunna besvaras.

2.1 Reglering

Streeck och Schmitter har utvecklat en modell som visar på tre typer av reglering: marknad, stat och föreningar. Genom att jämföra dessa grupperns makt över redovisningen kan man se att de har olika sätt att styra och motivera beteende, vilket kan skapa både motsättningar och klyftor. Det finns alltid en spänning mellan stat och marknad. Marknaden, staten och föreningar fungerar inte alltid tillsammans men samtidigt är de beroende av varandra för att fungera.¹⁹ De är olika bra på att hantera olika specifika problem. Vilken av dessa som har makten över normgivningen avgörs av historiska, sociala och politiska händelser.²⁰

2.1.1 Staten

Staten sätter lagar som tvingar företagen att ta fram och publicera finansiella rapporter. Staten ser till att företagen efterlever de grundläggande redovisningsprinciperna så att turbulensen och osäkerheten på marknaden minskar. På så sätt håller staten företagen ansvariga för deras aktiviteter och ser till att företagen ger ut information, som kan vara kostsam, till deras intressenter. Det går inte att lita på att endast marknaden klarar av att kräva denna information. När staten har makten över normbildningen får redovisningen ett nära samband till beskattningen eftersom staten är beroende av skatteintäkter. Redovisningen blir borgenärsinriktad vilket leder till en mer försiktig värdering av tillgångar och skulder.²¹

¹⁹ W. Streeck & P.C. Schmitter, *Community, market, state –and associations?* (1985)

²⁰ S. Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

²¹ A. Puxty & H. Willmott & D. Cooper & T. Lowe, *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries* (1987)

2.1.2 Marknaden

Marknaden skapar en självreglering genom att deltagarna agerar för egen vinning och konkurrensen mellan dem genererar normer. Om marknaden har makten över normgivningen sätts kapitalmarknaden i centrum. Det är trycket på marknadskrafterna som driver på utvecklingen. Kapitalmarknaden sätter press på att utveckla redovisningsregler för att ge mer information till investerare så att de kan fatta så välgrundade beslut som möjligt. När marknaden inte klarar av att lösa vissa problem eller anpassa sig efter utvecklingen är det vanligt att staten går in och reglerar redovisningen.²²

2.1.3 Föreningar

Föreningar styr genom att bidra till att utveckla gemensamma värderingar som anger på vilket sätt dessa ska användas.²³ Olika professioner kan sluta sig samman och ta initiativ till reglering. Exempel på grupper som kan sluta sig samman till en förening är revisorer, investerare, redovisare och finansanalytiker²⁴. Föreningar kan ha makten över normgivningen eftersom de anses ha expertkunskap och är opartiska. De anpassar sig även till den av staten och marknaden som har makten över regleringen.²⁵ Föreningar kan även, med hjälp av offentlig debatt, hjälpa till att förskjuta makten mellan stat och marknaden. Den offentliga debatten kan användas för att lyfta fram problem med den existerande normgivningen och initiera nödvändiga förändringar före en kris eller offentlig skandal.²⁶

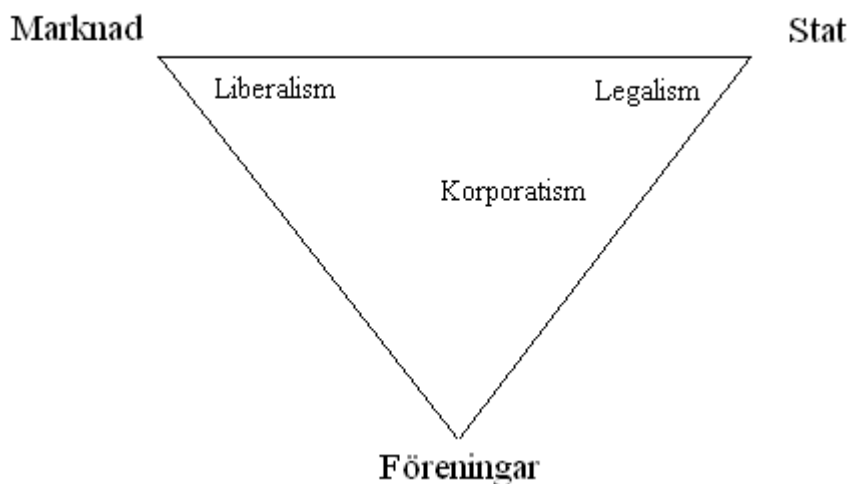
²² A. Puxty & H. Willmott & D. Cooper & T. Lowe, *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries* (1987)

²³ W. Streeck & P.C. Schmitter, *Community, market, state –and associations?* (1985)

²⁴ G. Wahlström, *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning* (2000)

²⁵ A. Puxty & H. Willmott & D. Cooper & T. Lowe, *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries* (1987)

²⁶ G. Wahlström, *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning* (2000)

Puxty et al vidareutvecklar Streeck & Schmitters modell. Föreningar är underordnad stat och marknad därav dess placering längst ner i modellen. Puxty et al anser att det finns två extremer. Den ena är liberalism där regleringen sker helt genom marknadsprinciper. Information ges endast om det är efterfrågat av samhället. Den andra extremen är legalism där staten sköter regleringen. Staten använder sitt monopol för att påtvinga företagen regler och beteenden är endast tillåtna om det följer lagen. Ingen av dessa extremer kan observeras i verkligheten utan redovisningsregleringen hamnar någonstans längs liberalism-legalism axeln. Puxty et al. nämner även två typer av reglering där föreningar är inblandade associationism och korporatism. Skillnaden mellan dessa är att vid associationism riktar intresseorganisationerna sin styrning mot marknadens behov medan korporatism fokuserar regleringen mot statliga intressen.²⁷

Puxty et al. teoretiserar att institutioner och redovisningspraxis uppkommer som ett resultat av en interaktion mellan stat, marknad och föreningar. När nya regler introduceras eller ändras så ses det ofta som en konsekvens av att de olika parterna handlar utifrån sina egna eller deras grupps intressen.²⁸

Puxty et al använder denna modell som grund för att undersöka hur redovisningsregler sätts i fyra kapitalistiska länder, Tyskland, Storbritannien,

²⁷ A. Puxty & H. Willmott & D. Cooper & T. Lowe, *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries* (1987)

²⁸ Ibid.

USA och Sverige. Deras studie visar tydligt på att ländernas redovisningsreglering skiljer sig åt men att institutionerna stat, marknad och till viss del även föreningar finns närvarande i alla länderna men att de har olika inflytande på regleringen. Variationerna reflekterar de olika ländernas historia och de specifika dragen i staten, marknadens och föreningarnas sätt att reglera redovisningen. I länder med kodifierad rätt, till exempel Tyskland, sker regleringen av redovisningen via lagar och marknaden har ett litet inflytande i dessa länder.²⁹

I de marknadsorienterade länderna Storbritannien och USA har revisorsprofessionen haft en större roll vid reglering av redovisningen. Storbritannien beskrivs i artikeln som ett land med associationism, där intresseorganisationerna inte är beroende av staten. Sverige däremot benämns korporatistiskt. Detta på grund av statens direkta påverkan på redovisningsregleringen samtidigt som intresseorganisationer som FAR och RR hade ett betydande inflytande över regleringen av redovisningen vid den tiden. Puxty et al kommer fram till att eftersom det finns en inneboende motsättning mellan stat, marknad och föreningar går det inte att uppnå "social order" det vill säga ett permanent stadium där spänningarna och konflikterna försvinner.³⁰

När omgivningen förändras kan det leda till ett förändrat syfte med redovisningen vilket i sin tur leder till andra redovisningssystem och -sätt. Jönsson anser att oavsett vad syftet med redovisningen är så är det en politisk aktivitet. Enligt Jönsson är det viktigt att en standardsättare kan ta initiativ och har en känsla för timing. Det är även viktigt att standardsättaren har en stabil maktbas. Ibland kan teknisk kunskap kompensera en brist på makt men på sikt förväntas redovisningen vara ett led i maktutövning. Den politiska processen för att ta fram nya standarder är en arena där alla aspekter av situationen borde bli belysta och alla åsikter hörda. Processen för att ta fram beslutet ger mer legitimitet till standarden än vad innehållet i sig gör. För att få legitimitet är det viktigt att organisationen håller en debatt och är öppna för förslag eller åsikter.³¹

²⁹ A. Puxty & H. Willmott & D. Cooper & T. Lowe, *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries* (1987)

³⁰ Ibid.

³¹ S. Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

2.2 Utvecklingen av redovisningsreglering i Sverige

Svensk rätt har influerats mycket av Tyskland. I både Tyskland och Sverige har staten och bankerna historiskt sett varit företagens främsta intressenter och de har haft god insyn i företagen. Det fanns därför inte behov av omfattande restriktioner för företagens finansiella rapporter och den finansiella rapporteringen var därför inte heller reglerad i någon större utsträckning i början av 1900-talet.³² Utvecklingen av den svenska redovisningsregleringen tog fart först efter Kreugerkraschen på 1930-talet.³³

Under 1920 och 30- talet finansierades de flesta företagen till största delen av privata medel. Det svenska företaget Kreuger var dock ett undantag. År 1929 var Kreuger det största företaget, mätt i omsättning, på New York börsen. Kreuger hjälpte flera europeiska stater att rekonstruera sin ekonomi efter första världskriget och i utbyte lovades han monopol på tändsticksmarknaden. Kreuger ansåg att den enda information som den investerande allmänheten behövde var företagets framtida utdelningspolicy. Han ansåg att allmänheten inte skulle klara av att förstå detaljerad redovisningsinformation.³⁴

När Kreuger kollapsade 1932 på grund av svindleri fick den svenska industrin som lånat ut pengar till företaget ta en stor smäll. Strax efter skandalen fick socialdemokraterna makten i Sverige och de insåg att de var tvungna att agera. Drivkraften i utvecklingsarbetet av redovisningsreglerna var att minska investerarnas oro för bedrägerier och att försöka minimera risken för att liknande situationer skulle uppstå. Detta för att få en stabil kapitalmarknad.³⁵

År 1944 införde staten en ny aktiebolagslag vars syfte var att skydda företagen från aktieägarnas krav på utdelning. Det sattes restriktioner för hur mycket företagen kunde ge i utdelning för att de inte skulle kunna dela ut hela sitt kapital och därmed äventyra sin överlevnad. Användarna av redovisningsinformationen

³² D. Smith, *Redovisningens språk* (2000)

³³ S. Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

det vill säga investerare och allmänheten uppmärksammades inte i den allmänna debatten vid den här tiden.³⁶

Efter andra världskriget började den svenska synen på redovisningsregleringen att ändras. Sverige influerades inte längre ifrån Tyskland utan blicken riktades mot USA och Storbritannien. Det var dock inte förrän i slutet av 60-talet som kapitalmarknaden i Sverige var tillräckligt vital för att kräva att företagen gav ut information till aktieägarna.³⁷

Under 80-talet togs initiativ för att ändra strukturen på redovisningsregleringen och fokus flyttades från nationella regler mot internationella regler. Behovet av harmonisering av redovisningsregler drevs på av företagens ökade internationalisering och de allt mer integrerade finansiella marknaderna.³⁸

Sverige blev medlem i EU 1995. Då flyttades en del av det svenska beslutsfattandet över till ministerrådet och Europaparlamentet. Sverige förpliktade sig att anpassa sin lagstiftning i enlighet med de direktiv som utarbetats av de tidigare medlemmarna. En principiell förändring som skedde då var att rättvisande bild infördes som övergripande princip bredvid det svenska begreppet god redovisningssed.³⁹

Enligt en EU-förordning måste alla noterade företag från 2005 följa IFRS vid upprättande av sin koncernredovisning. Enligt förordningen får medlemsstaterna själva välja om de vill tillåta eller kräva att även redovisningen i juridisk person upprättas enligt IFRS. Medlemsländerna får även välja att tillåta eller kräva att andra företag än noterade bolag upprättar sin koncernredovisning och/eller årsredovisning i enlighet med IFRS. Sverige har valt att förbjuda att företag tillämpar IFRS i sin årsredovisning, de ska istället tillämpa Årsredovisningslagen och Redovisningsrådets allmänna råd.⁴⁰

³⁶ S. Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

³⁷ Ibid.

³⁸ K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

³⁹ Ibid.

⁴⁰ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

2.2.1 Normgivare

FAR har haft stor betydelse och bidragit till mycket av redovisningsutvecklingen i Sverige sedan de bildades 1923.⁴¹ Det amerikanska inflytandet har varit stort när det gäller hur normgivningen på redovisningsområdet organiserats. År 1964 bildade FAR efter amerikansk förebild en privat redovisningskommitté med enbart revisorer som normgivare. De arbetade med att komplettera politiska beslut gällande redovisning samt att visa hur redovisningen skulle hanteras i praktiken.⁴²

År 1976 bildades Bokföringsnämnden (BFN) efter ett beslut av staten. BFN:s uppgift var att främja utvecklingen av bra redovisningsstandarder för finansiell rapportering. De skulle ta över arbetet med att utveckla redovisningsnormer eftersom FAR ansågs ha ett eget intresse i frågorna och därför inte kunde arbeta opartiskt. BFN var en statlig organisation men med representanter för olika intresseorganisationer, bland annat FAR. FAR var först kritisk till BFN men efter hand utvecklade de goda kunskaper i lobbying för att verka för bra redovisningsstandarder. Revisorsprofessionen var dock inte lika inflytelserik som i andra länder.⁴³

På 1970-talet startade en debatt i USA angående redovisningens ekonomiska konsekvenser. Debatten ledde till att man tog hänsyn till redovisningens politiska natur genom att ersätta den tidigare normgivaren med FASB som var en partsammansatt organisation. Sverige tog intryck av denna debatt och bildade så småningom Redovisningsrådet (1989) med en organisatorisk struktur som påminner mycket om FASBs.⁴⁴

2.2.1.1 FASB

FASB är en partsammansatt oberoende privat organisation. De är officiellt utsedda av statliga Securities and Exchange Commission (SEC). FASB har haft ansvaret för att utveckla redovisningsstandarder för företag på de amerikanska

⁴¹ A. Puxty & H. Willmott & D. Cooper & T. Lowe, *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries* (1987)

⁴² K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

⁴³ S. Jönsson, *Role making for accounting while the state is watching* (1991)

⁴⁴ K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

börserna sedan 1973.⁴⁵ FASB har historiskt sett varit den normgivare som haft störst inflytande över redovisningen, inte bara i USA utan även i resten av världen.⁴⁶

2.2.1.2 IASB

Alla noterade företag inom EU måste sedan 2005 följa IFRS vid upprättande av deras koncernredovisning.⁴⁷ IFRS ges ut av IASB som är en internationell självständig privatfinansierad organisation som arbetar för att förbättra och harmonisera redovisning världen över. IASBs mål är att utveckla standarder som ger transparenta och jämförbara redovisningar. IASB är en partsammansatt organisation och medlemmarna representerar olika grupper till exempel normgivare, revisorer, företag, och användare. IASB domineras av de stora västländerna och deras styrelse består av 14 medlemmar från nio länder däribland USA, Storbritannien, Tyskland och Frankrike.⁴⁸

Sedan 2002 har IASB och FASB, som ett resultat av Norwalk agreement, arbetat för att konvergera sina regelverk. Målet är att förbättra kvaliteten och harmoniseringen av redovisningsstandarderna. En av de stora svårigheterna med konvergeringen är att US GAAP är väldigt regelbaserat medan IASBs standarder är mer principbaserade.⁴⁹

2.2.1.3 Finansinspektionen

Finansinspektionen är en statlig myndighet som övervakar svenska finansiella företag. Regeringen anger vilka mål FI ska ha för sin verksamhet och vilka uppdrag som de vill att FI ska utföra. Finansinspektionen har tre huvudsakliga uppgifter, att utfärda tillstånd för de företag som vill erbjuda sina finansiella tjänster till allmänheten, ge ut kompletterande regler och utöva tillsyn. Finansinspektionen har föreskriftsrätt för bolag under dess tillsyn. Finansinspektionen ger ut kompletterande regler i form av föreskrifter, som är

⁴⁵ www.fasb.org

⁴⁶ K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

⁴⁷ C. Nobes & R. Parker, *Comparative International Accounting* (2006)

⁴⁸ www.iasb.org

⁴⁹ C. Nobes & R. Parker, *Comparative International Accounting* (2006)

bindande och allmänna råd.⁵⁰ Allmänna råd är till skillnad från föreskrifter inte bindande. De kan dock få stor betydelse för vad som är god redovisningssed.

2.3 Reglering av den finansiella sektorn i Sverige

Lagarna som styr svensk redovisning är BFL och ÅRL. BFL innehåller bestämmelser om vem som är bokföringsskyldig, vad det innebär samt hur den löpande bokföringen ska hanteras.⁵¹ ÅRL innehåller både allmänna redovisningsprinciper och detaljregler för specifika redovisningsposter. ÅRL innehåller bestämmelser om upprättande och offentliggörande av årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapporter. Även värderingsfrågor om tillgångar och skulder regleras i denna lag.⁵² Dessa lagar är ramlagar vilket innebär att andra normkällor behövs för att bestämma vad som är gällande rätt.

FI anser att det finns ett större behov av genomlysning av de finansiella företagens ekonomiska ställning jämfört med företag i allmänhet. Behovet är i grunden motiverat av verksamhetens art. För att säkerställa en god genomlysning är det befogat att även mindre onoterade finansiella företag upprättar fullständig och rättvisande finansiella rapporter. På grund av den särskilda verksamhet som finansiella företag bedriver har de särskilda intressenter som inte förekommer i icke finansiella företag. Exempel på särskilda intressenter är insättare, låntagare och värdepapperskunder.⁵³

FI strävar efter att anpassa redovisningen till IFRS och främja en hög redovisningskvalitet. Svensk lagstiftning tillåter inte att juridiska personer tillämpar IFRS i sin redovisning. Istället har anpassningar gjorts i årsredovisningslagarna och i FI:s föreskrifter och allmänna råd så att IFRS ska kunna tillämpas inom ramen för svensk lag och EU- direktiv. I och med införandet av lagbegränsad IFRS ställer FI högre redovisningsmässiga krav på finansiella företag än vad som är fallet för andra onoterade företag i Sverige.⁵⁴

⁵⁰ http://www.fi.se/Templates/FFFSSearchPage____1328.aspx

⁵¹ Bokföringslag (1999:1078)

⁵² Årsredovisningslag (1995:1554)

⁵³ FI Promemoria 2006-10-31

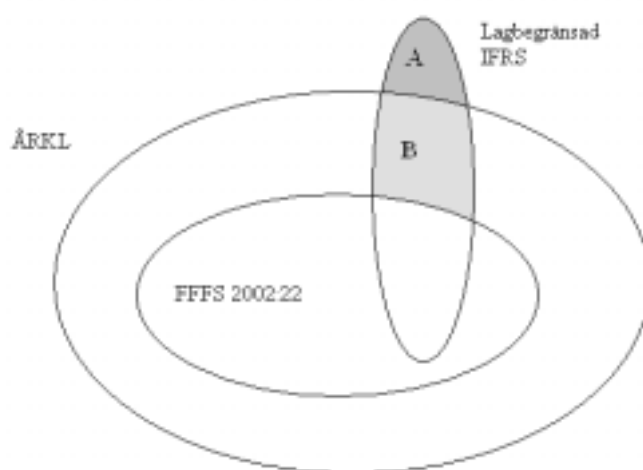
⁵⁴ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

FI förordnar genom allmänna råd att IFRS ska tillämpas i årsredovisningen för juridisk person om inte annat:

- Krävs av lag eller annan författning,
- Följer av FI:s föreskrifter eller övriga allmänna råd, eller
- Följer av Redovisningsrådet rekommendation för noterade företags årsredovisning (RR 32:05)⁵⁵

2.4 Lagbegränsad IFRS

Övergången till lagbegränsad IFRS skedde successivt, år 2005 och 2006 fanns det möjlighet för företagen att fortsätta att tillämpa äldre redovisningsregler. Från och med 2007 kräver FI att finansiella institut ska tillämpa lagbegränsad IFRS i den juridiska personen. I koncernredovisningen kan företagen välja mellan full anpassning till IFRS eller lagbegränsad IFRS. Motivet till att de onoterade företagen kan välja om de vill tillämpa full IFRS eller lagbegränsad IFRS i koncernredovisningen är att redovisningsföreskrifterna bör främja att årsredovisning och koncernredovisning upprättas enligt samma principer och regelverk.⁵⁶

Bilden⁵⁷ ovan illustrerar de olika regelverkens omfattning. ÅRKL är ett relativt brett ramverk som tillåter flera olika redovisningsalternativ i olika frågor. FFFS⁵⁸

⁵⁵ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ J. Månsson, *Finansiella institut ska följa IFRS från 2007* (2005)

2002:22 är FI:s äldre föreskrift för hur finansiella företag ska upprätta sina årsredovisningar. Dessa regler är snävare än ÅRKL och har därför mindre oval på bilden. Reglerna ligger helt inom ramen för ÅRKL. Lagbegränsad IFRS ansluter i största möjliga mån till IFRS men inom ramen för svensk lag. Reglerna är mer omfattande och mer detaljerade än tidigare lagstiftning. På bilden illustreras det därför med en snävare oval. Lagbegränsad IFRS rymmer i huvudsak inom ramen för ÅRKL och till viss del överensstämmer den dessutom med FFFS 2002:22. Det finns dock betydande skillnader mellan lagbegränsad IFRS och FFFS 2002:22 (yta a och b på bilden), vissa regler i lagbegränsad IFRS överensstämmer inte med ÅRKL (yta a på bilden).⁵⁹

2.4.1 Väsentliga skillnader

Det finns en del konkreta och väsentliga skillnader mellan lagbegränsad IFRS och det tidigare regelverket. Det gäller framförallt klassificering och värdering av finansiella instrument enligt IAS 39. Företagen ges nu större möjlighet att värdera finansiella instrument till verkligt värde. Det har dessutom införts en ny klass av finansiella instrument som ska värderas till verkligt värde och där värdeförändringen redovisas via eget kapital. Det har också införts striktare regler för säkringsredovisning.⁶⁰

En generell kommentar är att IAS 39 inom vissa områden är mer utförlig och detaljerad än traditionella regler. Trots att grundläggande principer i huvudsak är oförändrade måste tillämpningen av dessa principer ändå ändras på grund av de mer detaljerade kraven i IFRS.⁶¹

Företagen ska också enligt IFRS 7, finansiella instrument: upplysningar, lämna mer utförliga upplysningar än tidigare. De ska bland annat lämna upplysningar om redovisade värden för varje kategori av finansiella tillgångar och skulder, företagets risker kopplade till finansiella instrument och dess känslighet för dessa

⁵⁸ Finansinspektionens Författningssamling

⁵⁹ J. Månsson, *Finansiella institut ska följa IFRS från 2007* (2005)

⁶⁰ J. Månsson, *Finansiella institut ska följa IFRS från 2007* (2005)

⁶¹ PwC, *Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag* (2007)

risker samt beskriva de metoder som de har använt för att värdera de finansiella instrumenten till verkligt värde.⁶²

2.5 Redovisning av finansiella instrument

2.5.1 Framväxten av IAS 39

Arbetet med IAS 39 inleddes redan 1984 och standarden är ett resultat av många års arbete av IASB. Standarden har efterhand fyllts på med nya områden. IAS 39 är mycket influerat av amerikanska förhållanden och redovisningspraxis och reglerna är till viss del ett ”klipp och klistra arbete” från det amerikanska regelverket FAS 133. Standarden är därför av traditionellt amerikanskt snitt med en ”kokboksbaserad” normgivning.⁶³ Reglerna i IAS 39 har blivit hårt kritiserade. IASB har som mål att publicera så kallade *process documents* för finansiella instrument år 2008. Därför kommer det att dröja ytterligare några år innan en förändring kommer att träda i kraft.⁶⁴

2.5.2 Klassificering av finansiella instrument

Enligt IAS 39 delas finansiella tillgångar in i fyra kategorier. Klassificeringen får betydelse för värderingen av instrumentet och om värdeförändringen ska redovisas i resultat- eller balansräkningen. ÅRL⁶⁵ förbjuder dock att vissa finansiella instrument värderas till verkligt värde. De olika klasserna enligt IAS 39 är:

⁶² <http://www.deloitte.com/dt/article/0,1002,sid%253D31938%2526cid%253D177218,00.html>

⁶³ A. Torgander, *Säkringsredovisning enligt IAS 39* (2006)

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ 4 kap 14 b § ÅRL

Kategori	Värdering i balansräkningen	Värdeförändringen
Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Verkligt värde	Via resultaträkningen
Investeringar som hålles till förfall	Upplupet anskaffningsvärde	Realiserade vinster och förluster redovisas i RR
Lånefordringar och kundfordringar	Upplupet anskaffningsvärde	Realiserade vinster och förluster redovisas i RR
Finansiella tillgångar som kan säljas	Verkligt värde	Orealiserade vinster och förluster redovisas i BR och överförs till RR när de realiserar

1. Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Det omfattar finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel. Det innebär tillgångar som förvärvats med syfte att säljas eller återköpas på kort sikt, ingår i en portfölj med identifierade finansiella instrument eller som är ett derivat. När tillgången redovisas första gången ska den värderas till verkligt värde och transaktionskostnader ska inte räknas med. Det fortsatta värderingen sker till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i resultaträkningen.

2. Investeringar som hålles till förfall

Det är finansiella tillgångar som företaget har för avsikt och förmåga att hålla till förfall. Det innefattar inte derivat med fastställbara betalningar och fastställd löptid. Vid anskaffningstillfället tas instrumentet upp till verkligt värde med tillägg för anskaffningskostnader. Efterföljande värdering sker till upplupet anskaffningsvärde och värdeförändringen bokförs i resultaträkningen vid realisation.

3. Lånefordringar och kundfordringar

Det är finansiella tillgångar som inte är noterade på en aktiv marknad och som har fastställda eller fastställbara betalningar. Vid anskaffningstillfället tas instrumentet upp till verkligt värde med tillägg för anskaffningskostnader. Efterföljande värdering sker till upplupet anskaffningsvärde och värdeförändringen bokförs i resultaträkningen vid realisation.

4. Finansiella tillgångar som kan säljas

Detta är den nya kategorin som införts i och med införandet av lagbegränsad IFRS. Denna klass fungerar som en restpost där finansiella tillgångar som inte passar in i någon av de övriga tre klasserna hamnar. Det innefattar tillgångar som inte är derivat och där tillgångarna identifierats som att de kan säljas. Vid anskaffningstillfället tas instrumentet upp till verkligt värde med tillägg för anskaffningskostnader. Den efterföljande värderingen sker till verkligt värde och värdeförändringen bokförs mot eget kapital.

2.5.3 Säkringsredovisning

De flesta finansiella företag agerar för att minska eller eliminera risk. Företagen säkrar sig genom att använda olika typer av derivat. Ett derivatinstrument är ett finansiellt instrument vars värde är beroende av någon underliggande variabel.⁶⁶ Enligt IAS 39 ska samtliga derivat tas upp som tillgång eller skuld i balansräkningen. Derivatet ska värderas till verkligt värde och värdeförändringen ska redovisas via resultaträkningen. Enligt huvudregeln i IAS 39 ska den underliggande tillgången redovisas till anskaffningsvärdet.

Säkringsredovisning kan användas för att motverka den asymmetri i resultatredovisningen som kan uppstå. Säkringsredovisning innebär att värdeförändringen från derivatet neutraliseras genom att förändringar i marknadsvärdet på det underliggande instrumentet också tas upp i resultatet.

Regler om säkringsredovisning utgör undantag från huvudreglerna i IAS 39 och för att få tillämpa dessa måste företaget uppfylla en del krav som i detalj reglerar hur en viss transaktion måste säkras för att säkringsredovisning ska få tillämpas. Kraven är:

- När säkringen ingås måste det finnas en formell identifiering och dokumentation av säkringsförhållandet och företagets mål med riskhanteringen.

⁶⁶ J. Kruger, *Financial Reporting: IAS 39 – Shaping hedges* (2005)

- Säkringen måste förväntas vara mycket effektiv.
- För kassaflödessäkringar måste en framtida transaktion vara mycket sannolik och måste innebära en exponering för förändringar i kassaflöde.
- Effektiviteten måste kunna mätas på ett tillförlitligt sätt.⁶⁷

Om företaget vill använda sig av säkringsredovisning kan det få konsekvenser för företagets praktiska tillvägagångssätt vid ekonomisk säkring av finansiella risker.⁶⁸ Införandet av lagbegränsad IFRS och därmed IAS 39 har inneburit mer omfattande krav på säkringsdokumentation och effektivitetsmätning. Säkringsredovisning till anskaffningsvärde är inte längre tillåtet enligt lagbegränsad IFRS utan redovisningen ska ske till verkligt värde.⁶⁹

Det finns tre olika typer av säkringsförhållande: säkring av verkligt värde, säkring av kassaflöde och säkring av nettoinvestering i utlandsverksamhet.⁷⁰

2.5.3.1 Säkring av verkligt värde

En verkligt värde säkring innebär att företaget försöker minska risken för nettoförändringar i verkligt värde genom att säkra den underliggande tillgången med hjälp av ett derivat. Vid upprättande av årsredovisningen ska derivatet omvärderas till verkligt värde och vinsten eller förlusten från omvärderingen ska redovisas i resultaträkningen. Förändringar i det verkliga värdet på den underliggande tillgången kommer dock i normala fall inte att påverka resultaträkningen. Det betyder att om marknadsräntan förändras så kommer både den underliggande tillgångens och säkringsinstrumentets värde att förändras men det är bara säkringsinstrumentets värde som påverkar resultatet. För att undvika den här problematiken har företagen, om kriterierna för säkringsredovisning är uppfyllda, möjlighet att omvärdera den underliggande tillgången till verkligt värde. Den underliggande tillgångens värdeförändring kommer då också att påverka företagets resultaträkning och de olika värdeförändringarna kommer att ta ut varandra.⁷¹

⁶⁷ IAS 39 p 88

⁶⁸ A. Torgander, *Säkringsredovisning enligt IAS 39* (2006)

⁶⁹ http://www.scb.se/statistik/FM/FM0402/_dokument/FM0402_BS_2006.doc

⁷⁰ IAS 39 p 86

⁷¹ IAS 39 p 85

2.5.3.2 Säkring av kassaflöde

Ett företag kan säkra sig mot förändringar i framtida kassaflöden. Ett exempel är om företaget har en framtida kundorder i utländsk valuta som säkras med hjälp av en valutatermin. Eftersom försäljningen (kundordern) inte är upptagen i balansräkningen är det bara terminens värde som kommer påverka resultatet om när valutakursen förändras. Om kraven för säkringsredovisning är uppfyllda har företaget en möjlighet att, innan realisering skett, redovisa värdeförändringen i eget kapital istället för resultaträkningen. När kassaflödet från kundordern sedan realiserar flyttas värdeförändringen på terminen från eget kapital till resultaträkningen. Innebörden av säkringsredovisningen blir att det redovisade värdet kontinuerligt återspeglar de ekonomiska händelserna och inte enbart vid realiseringen.

2.5.3.3 Säkring av nettoinvestering i utlandet

Företagen har möjlighet att säkra sig mot valutakursförändringar hänförliga till investeringar i utländska dotterbolag. Säkringen ska redovisas på ett liknade sätt som kassaflödessäkringar.⁷²

2.5.4 Upplýsningar

Redovisat värde för finansiella tillgångar och skulder ska enligt IFRS 7 anges i balansräkningen eller i not uppdelat på olika värderingskategorier.⁷³ Företagen ska även lämna upplýsningar om den maximala exponeringen för kreditrisk och hur stor del av förändringen i verkligt värde som härrör från förändringen i kreditrisken för den finansiella tillgången.⁷⁴ Vid värdering till verkligt värde ska företagen ange vilka tillämpade metoder och värderingstekniker som använts. Företagen ska till exempel lämna upplýsningar om antagande om graden av förtida betalningar, förväntade kreditförluster samt räntesatser.⁷⁵

⁷² IAS 39 p 102

⁷³ IFRS 7 p 8

⁷⁴ IFRS 7 p 9

⁷⁵ IFRS p 27

2.6 Tidigare forskning

Gebhardt et al har genomfört en studie där de analyserar vad föregångaren till IAS 39, nuvarande IAS 39 och obligatorisk full marknadsvärdering av alla finansiella instrument (enligt ett förslag från JWG⁷⁶) har för effekter på bankers finansiella rapporter. Studien analyserar och utvärderar kritiken från bankindustrin när det gäller redovisning av finansiella instrument.⁷⁷

Under gamla IAS skulle alla finansiella tillgångar initialt värderas till anskaffningskostnaden. Vid den fortsatta värderingen tilläts flera valmöjligheter, bland annat det lägsta av anskaffningskostnaden och det verkliga värdet. Eftersom det inte fanns några tydliga riktlinjer så utvecklade bankerna sin egen praxis. Denna praxis innebar att omsättningstillgångar värderades till verkligt värde medan anläggningstillgångar värderades till den historiska kostnaden.⁷⁸

Det fanns framförallt en negativ aspekt med gamla IAS. Identiska finansiella instrument värderades olika beroende på om de hänfördes till anläggnings- eller till omsättningstillgångar. Enligt gamla IAS var det inte tillåtet att föra värdeförändringen på skulder och lån som innehades till förfall till resultaträkningen. Däremot skulle förändringar i värdet på derivaten redovisas i resultaträkningen. Detta hade dock lett till svängningar i resultat och för att undvika detta tolkade bankerna reglerna som att det var okej att redovisa derivaten off-balance. Förändringar i värdet på derivaten syntes då inte i resultatet vilket förutsatte att den underliggande tillgången var perfekt matchat med derivatet. Detta var dock oftast inte var fallet.⁷⁹

Nuvarande IAS 39 ökar användningen av värdering till verkligt värde för finansiella instrument. Det är dock fortfarande en ”mixed model” i och med att en del av instrumenten ska värderas till den historiska kostnaden. Författarna anser därför att bankerna kommer att få matchningsproblem eftersom tillgångarna och

⁷⁶ Financial investments Joint Working Group of Standard Setters

⁷⁷ G. Gebhardt, R. Reichhardt, C. Wittenbrink, *Accounting for Financial Instruments in the Banking Industry* (2004)

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ G. Gebhardt, R. Reichhardt, C. Wittenbrink, *Accounting for Financial Instruments in the Banking Industry* (2004)

skulderna och de relaterade säkringsinstrumenten värderas olika. Reglerna för säkringsredovisning är restriktiva och författarna visar att bankerna på grund av detta inte kan visa sin verksamhet på ett bra sätt. I de fall då säkringsredovisning inte är tillåtet eller praktiskt hanterbart motverkar nuvarande IAS vettiga ekonomiska säkringar. Reglerna tillåter inte att de mest lämpliga metoderna för riskhantering reflekteras på ett bra sätt i redovisningen. Om bankerna uppfyller kraven för att få tillämpa säkringsredovisning kan bankerna undvika denna mismatch. Dessa krav skapar stora problem för bankerna i praktiken.⁸⁰

De nuvarande reglerna i IAS 39 för finansiella instrument har benämnts som provisorisk lösning som ska avlösas av en bättre standard så snart som möjligt. Debatten om en ny standard har varit intensiv. I december 2000 gav JWG ut ett standard-draft där de föreslog obligatorisk verkligt värde värdering för alla finansiella instrument. JWG tycker inte att man ska klassificera finansiella tillgångar och skulder utan de tycker att alla ska värderas till verkligt värde. Värdeförändringen på säkringsinstrumenten ska redovisas i resultaträkningen precis som de underliggande tillgångarna och skulderna. Det gör att det inte längre är en "mixed model". Det innebär att det inte blir några mismatches. Bankerna har inte varit positiva till JWG draftet eftersom de anser att det inte speglar deras verksamhet på ett bra sätt.⁸¹

De nuvarande reglerna i IAS 39 gör att en fullt säkrad bank kan få ett mer volatilt resultat än en delvis säkrad bank. Bankerna klarar ofta inte av eller är inte villiga att uppfylla de omfattande kraven på dokumentation om säkringsredovisning och de väljer därför att inte använda sig av säkringsredovisning. Det blir därför inte jämförbart mellan olika banker.⁸²

Gerbhart et al kommer fram till att endast gamla IAS och användning av full marknadsvärdering på ett bra sätt speglar resultatet för en fullt säkrad bank. Bankerna föredrar fortfarande den "mixed model" som fanns i gamla IAS eftersom de anser att det ger en rättvisande bild av deras aktiviteter. En negativ

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² G. Gebhardt, R. Reichhardt, C. Wittenbrink, *Accounting for Financial Instruments in the Banking Industry* (2004)

aspekt med gamla IAS var att bankerna hade större valmöjligheter om de ville visa ett positivt eller negativt resultat vilket gav utrymme för kreativ redovisning.⁸³

Författarna anser att användning av obligatorisk marknadsvärdering för alla finansiella tillgångar och skulder enligt JWG exposure draft skulle ge en rättvisande bild av bankernas aktiviteter. Bankerna har då inga valmöjligheter och det blir lättare att jämföra olika företag. Författarna anser att detta förslag är den mest lovande lösningen inför framtiden. Det finns dock fortfarande problem med värdering till verkligt värde som måste övervinnas innan det kan bli möjligt. Bankernas argument om att full marknadsvärdering inte skulle ge en rättvisande bild av deras aktiviteter anser sig författarna därmed ha motbevisat.⁸⁴

2.7 IASBs föreställningsram

IASBs föreställningsram beskriver en del kvalitativa egenskaper som gör informationen användbar för användarna.⁸⁵ Endast de kvalitativa egenskaperna som är relevanta för undersökningen tas upp. Dessa är relevans, tillförlitlighet, jämförbarhet, rättvisande bild och nytta och kostnad.

2.7.1 Relevans

Information är relevant om den påverkar människors beslut, både genom att underlätta bedömningen av redan inträffade, aktuella och framtida händelser men också för att bekräfta eller korrigera tidigare bedömningar. Även om informationen inte uttrycks specifikt i en prognos så kan den vara relevant.⁸⁶ Då får läsaren själv göra skattningar och detta föredras ofta av många finansanalytiker. Det har framförts kritik mot att företagens redovisning inte är relevant eftersom aktiemarknadens värdering många gånger ligger betydligt högre än företagets redovisade värde.⁸⁷

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ IASBs föreställningsram

⁸⁶ IASBs föreställningsram

⁸⁷ K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

2.7.2 Tillförlitlighet

För att den information som företagen presenterar ska vara användbar är det viktigt att den är tillförlitlig, dvs. inte innehåller väsentliga felaktigheter eller är vinklad på något sätt. Det är viktigt att användaren ska kunna lita på att den information som företagen presenterar ger en korrekt bild. De finansiella rapporterna riskerar att bli vilseledande om informationen är väldigt osäker trots att den är relevant att ha med.⁸⁸

Det måste göras en avvägning mellan relevans och tillförlitlighet. Om det dröjer innan information publiceras kan informationen förlora i relevans. Även om tillförlitligheten blir sämre är det ofta nödvändigt att rapportera trots att alla konsekvenser inte är kända. Om företagen väntar med att rapportera en händelse blir informationen tillförlitlig men kanske inte relevant då användarna redan varit tvungna att fatta ett beslut under tiden. Målet är att på bästa sätt tillgodose användarnas behov av ekonomisk information för att de ska kunna fatta så bra beslut som möjligt.⁸⁹

2.7.3 Jämförbarhet

Jämförbarhet är viktigt dels för att användarna ska kunna jämföra samma företag över tiden och dels för att kunna göra jämförelser mellan företag. Normgivarna har ett ansvar för att skapa enhetliga regler. En standardisering av redovisningen krävs för att likartade händelser ska behandlas på samma sätt. Standardiseringen får dock inte bli så strikt att relevanta omständigheter i det enskilda fallet bortses ifrån. Genom att företagen ger ut information i noterna kan en del av problemen lösas.⁹⁰

Kravet på jämförbarhet ska inte hindra att förbättrade redovisningsstandarder tillämpas. Det är exempelvis inte lämpligt att ett företag bibehåller redovisningsprinciper som inte uppfyller kraven på relevans och tillförlitlighet

⁸⁸ IASBs föreställningsram

⁸⁹ IASBs föreställningsram

⁹⁰ K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

eller att de håller fast vid redovisningsprinciper om mer relevanta och pålitliga alternativ finns.⁹¹

2.7.4 Rättvisande bild

Rättvisande bild kommer från engelskans ”true and fair view”. Det finns ingen riktig definition eller enighet om vad begreppet står för. Rättvisande bild sätter användaren i fokus och det är läsaren som inte ska vilseledas. Det är helheten och inte de enskilda reglerna som ska bedömas.⁹² Enligt IFRS så ger finansiella rapporter ofta en rättvisande bild om företagen följer de kvalitativa egenskaperna i föreställningsramen och de tillämpliga redovisningsstandarderna.⁹³

2.7.5 Nyttan och kostnad

Nyttan med informationen bör vara större än kostnaden för att ta fram den. Det är en bedömningsfråga om nyttan av att ge ut information överstiger kostnaden av att tillhandahålla den. Det är inte säkert att kostnaden faller på den part som drar nytta av informationen utan den kan tillfalla även andra. Det är viktigt att normgivare och de som upprättar och använder sig av finansiella rapporter är medvetna om problematiken.⁹⁴

Reglering medför både direkta och indirekta kostnader. Problemet med offentliga regleringar är att de ofta tar lång tid att ändra och att regleringarna därför kan hämma utvecklingen inom en bransch när marknadsförutsättningarna ändras. Reglering kan skapa problem även om det motiveras utifrån ett vällovligt syfte och problemen kan behöva hanteras genom ytterligare regleringar. För att kunna beräkna den totala kostnaden är det viktigt att medräkna de följdregleringar som blir nödvändiga. Det finns en risk att regleringskostnaderna endast beräknas på marginalen och att helhetsbilden blir otydlig eftersom regleringen oftast växer fram successivt.⁹⁵

⁹¹ IASBs föreställningsram

⁹² K. Artsberg, *Redovisningsteori -policy och -praxis* (2005)

⁹³ IASBs föreställningsram

⁹⁴ IASBs föreställningsram

⁹⁵ Finansiell Stabilitet, *Ekonomiska motiv för reglering av den finansiella sektorn* (2005)

2.8 Sammanfattning av litteraturgenomgången

I litteraturgenomgången beskrivs Streeck och Schmitters modell för reglering. Modellen visar på tre typer av reglering, staten, marknaden och föreningar. Vilken av dessa som har makten över normgivningen avgörs av historiska, sociala och politiska händelser. Puxty et al har använt sig av och vidareutvecklat denna modell. Puxty anser att det inte finns något sätt att skapa "social order" det vill säga ett stabilt tillstånd där staten, marknaden eller föreningar har makten över normgivningen. Jönsson anser att föreningar har en tillbakadragen roll när det gäller reglering av redovisningsregler.

Utvecklingen av den svenska redovisningsregleringen tog fart efter Kreugerkraschen på 1930-talet. Staten tog då makten över regleringen för att försöka minska investerarnas oro och minimera risken för att en liknade situation skulle uppstå. Efter andra världskriget började den svenska synen på redovisningsreglering att ändras. Blicken riktades mot USA och Storbritannien men det var inte förrän i slutet av 60-talet som kapitalmarknaden var tillräckligt vital för att kräva att företagen gav ut information till aktieägare. Behovet av harmoniserade redovisningsregler drevs på av de allt mer integrerade finansiella marknaderna och företagens ökade internationalisering. År 1995 blev Sverige medlem i EU och en del av beslutsfattandet flyttades då över till ministerrådet och Europaparlamentet.

Finansinspektionen, som är en statlig myndighet, har ansvaret för regleringen av redovisningen inom den finansiella sektorn. Från och med 2007 måste alla finansiella företag tillämpa lagbegränsad IFRS vilket innebär att de ska följa IFRS om det inte strider mot svensk lag. Den största förändringen på redovisningen i och med införandet är redovisningen av finansiella instrument i enlighet med IAS 39 och IFRS 7. Det har bland annat införts en ny klass som ska värderas till verkligt värde och det har blivit striktare regler för säkringsredovisning. Det har även blivit mer upplysningskrav för bankerna.

3 Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera hur vi har gått tillväga för att genomföra vår studie samt varför vi valt att använda dessa metoder. Vi beskriver vidare hur vi har samlat in vårt material och avslutar med källkritik.

3.1 Val av ämne

Det finns inte så mycket skrivet om lagbegränsad IFRS vilket gjorde att vi till en början med hade svårt att veta vilken inriktning vi ville ha på studien. Utifrån litteratur och den kunskap vi inhämtade så kom vi fram till att vi ville studera onoterade företag eftersom vi upptäckte att det kanske skulle kunna vara ett problem för dem att tillämpa de nu mer omfattande reglerna. De stora noterade företagen har redan erfarenhet av IFRS i koncernredovisningen och därför tror vi inte att de har några större problem att tillämpa lagbegränsad IFRS i moderföretaget. Vi tycker att det är intressant att onoterade finansiella företag får striktare regler än andra onoterade företag och att de onoterade bankerna ska följa internationella regler. Det gjorde att vi fick upp intresset för hur regleringen sker inom redovisningsområdet och vi valde därför att undersöka ämnet från ett regleringsperspektiv. Vi är intresserade av att studera processen av införandet, vilka aktörer som är inblandade och vad de tycker. Vi vill också undersöka varför vi har fått de nya redovisningslösningarna och vad effekten för företagen blir. Vi är helt enkelt nyfikna på varför redovisningen ser ut som den gör.

3.2 Val av forskningsansats

Vi har valt att ha en grundad teori som utgångspunkt för vår studie. Det innebär att vi använder oss av en kvalitativ metod och att vi går systematiskt tillväga för att induktivt komma fram till vårt problem.⁹⁶ Från och med 2007 är det obligatoriskt för finansiella institut att följa lagbegränsad IFRS vilket gör att ämnet är relativt utforskat. Det är därför naturligt för oss att ta utgångspunkt i empirin.

⁹⁶ A. Strauss & J. Corbin, *Basic of Qualitative Research – Grounded Theory Procedures and Techniques* (1990)

Den främsta anledningen till att vi använder oss av grundad teori är att vi vill kunna utveckla egna teorier. Istället för att börja med en teori och sen försöka bevisa den, börjar vi med att studera ett område och tillåter det som är relevant att framträda.⁹⁷ För att kunna göra detta behöver vi en forskningsfråga som ger oss frihet och flexibilitet att utforska ämnet på djupet. En kvalitativ metod gör det lättare att byta inriktning och fokus under arbetets gång beroende på vad som kommer fram under undersökningen.⁹⁸ Vi börjar därför med att ställa en bred och öppen forskningsfråga. *Hur klarar de mindre finansiella instituten av att anpassa sig till lagbegränsad IFRS och är det ett lämpligt regelverk för små onoterade institut?*

Genom att använda oss av den kvalitativa metoden får vi förståelse för den sociala verkligheten och hur deltagarna i en viss miljö tolkar denna verklighet. Metoden ger även utrymme för deskriptiva detaljer och gör att vi kan ställa varför-frågor och förklara varför något är på ett visst sätt. Kvalitativ forskning har en tendens att fokusera på processer och att beskriva hur beteenden och mönster utvecklas under en viss tid. Vi har i vår studie ett starkt fokus på förändring och utveckling. En negativ aspekt med kvalitativ metod är att forskningen kan bli subjektiv eftersom resultaten bygger på forskarens egna uppfattningar om vad som är viktigt och betydelsefullt.⁹⁹

3.3 Datainsamling

Utifrån det område som vi har valt att studera har vi samlat in lämpligt material bland annat genom att söka i olika databaser. Den litteratur vi främst använt oss av är vetenskapliga artiklar, Finansinspektionens promemorior och debattartiklar. Vi har också använt oss av en del facklitteratur inom redovisningsområdet och material som vi fått av intervjupersonerna. Materialet vi samlade in gav oss en översikt över den tidigare kunskapen inom området och var även till hjälp vid

⁹⁷ A. Strauss & J. Corbin, *Basic of Qualitative Research – Grounded Theory Procedures and Techniques* (1990)

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ A. Bryman & E. Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

precisering och definition av vår forskningsfråga. Det stimulerade även till ytterligare frågor som vi kunde ställa vid våra intervjuer.

3.4 Intervjuer

Vi har valt att ha semi-strukturerade intervjuer. För att inte begränsa vårt område med förutfattade meningar försökte vi ställa mer generella och öppna frågor vid intervjuerna. Vi utgick ifrån en intervjuguide med frågor men respondenten hade stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt. Även om vi utgick ifrån en intervjuguide betyder det inte att vi nödvändigtvis ställde frågorna i någon specifik ordning och om det dök upp något intressant ställde vi även följdfrågor. I det stora hela ställde vi dock frågorna i samma ordning och med samma ordalydelse. Vi försökte att inte påverka intervjupersonens svar i någon riktning genom att ställa ledande frågor eller genom minspel och annat visa gillande respektive ogillande i vissa frågor.¹⁰⁰ Beroende på vad vi fick för svar ledde det oss i olika riktningar. Varje intervju inspirerade till nya frågor vi kunde ställa och därför avslutade vi varje intervju med att fråga om vi kunde återkomma ifall vi hade några kompletterande frågor.

För att inte ta vår uppmärksamhet ifrån intervjupersonen under intervjun och för att inte missa någon viktig information valde vi att spela in intervjuerna. För att intervjupersonerna skulle ha tid att förbereda sig skickade vi ut vår intervjuguide till dem ungefär en vecka i förväg. Vi tror att vi på så vis fick bättre och mer genomtänkta svar.

3.3.1 Urval av respondenter

Att göra kvalitativa undersökningar är resurskrävande. Det tar lång tid att intervjua och analysera och därför har vi begränsat oss till ett fåtal intervjuer. Vi har gjort ett selektivt urval. Vi hade inte i förväg bestämt ett visst antal intervjupersoner utan vi fortsatte med våra intervjuer tills vi kände att vi uppnått en teoretisk mättnad. Då kände vi att vi inte skulle få fram ytterligare information

¹⁰⁰ C.Svenning, *Metodboken* (2003)

genom att göra fler intervjuer. Fördelen med detta tillvägagångssätt, jämfört med att till exempel i förväg bestämma sig för att intervjua en viss procentsats av banker, är att man då kanske slösar med både tid och resurser genom att intervjua fler än man behöver.¹⁰¹ Det är inte meningen att urvalet ska vara en miniatyrkopia av populationen utan vi väljer respondenter utifrån andra kriterier. Dessutom är syftet med våra intervjuer att exemplifiera och inte att generalisera.

Vi har intervjuat fem onoterade banker. Tre av dessa är sparbanker, en är fristående sparbank och en är Resurs Bank vars huvudsakliga affärsområde är säljstödande finansiering inom detaljhandeln. Det gör att vi får ett bredare perspektiv. Vid val av intervjupersoner var det nödvändigt att den vi intervjuade var kunnig inom området. Vi har intervjuat den person som är ytterst ansvarig för redovisningen på bankerna. Då vi framförallt ville ha personliga intervjuer har vi främst intervjuat banker belägna i Skåne. På så vis hade vi lätt för att ta oss dit. Vi genomförde intervjuerna ute i bankernas naturliga miljö vilket gjorde att intervjupersonerna kunde känna sig bekväma och avslappnade. Alla banker utom en gick med på en personlig intervju. Anledningen till att vi föredrar personliga intervjuer är att vi gärna vill se personen vi intervjuar. Det gör att vi kan reagera på respondenternas ansiktsuttryck. Vi märkte på så vis om de undrade över något eller om de var osäkra på någon fråga. Vi tror att vi genom en personlig intervju lättare inger förtroende vilket gör att intervjupersonen öppnar sig mer. Vi får på så vis ut mer värdefull information.

För att få ett bredare perspektiv valde vi att förutom banker även intervjua revisorer och Finansinspektionen. Anledningen till att vi valde att intervjua revisorer är för att de har stor kunskap inom området. Bankerna tar ofta hjälp av revisionsföretagens experter vid upprättande av sina redovisningar och revisorerna har en stor erfarenhet av hur företagen tillämpar reglerna i praktiken. Revisorerna hade även kunskaper om redovisning av finansiella instrument enligt IAS 39 sedan införandet av IFRS för noterade koncerner 2005. Till en början försökte vi att få personliga intervjuer med revisorerna. Vi tog kontakt med revisorer i

¹⁰¹ A. Bryman & E. Bell, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2005)

Lund/Malmö men de hänvisade oss till deras Stockholmskontor eftersom de ansåg att de där hade bättre kunskap inom området.

Vi tycker att det var intressant att intervjua Finansinspektionen eftersom det är de som reglerar finansiella företags redovisning och det var de som beslutade om införandet av lagbegränsad IFRS. Finansinspektionen är belägen i Stockholm och intervjun genomfördes därför per telefon.

De som vi har intervjuat är:

Banker

Anette Olsson arbetar som ekonomichef på Sparbanken Syd. Hon har varit chef sedan 2003.

Mats Widén arbetar som ekonomichef på Resurs Bank.

Lotta Åberg arbetar som ekonomiansvarig och redovisningschef på Färs och Frosta Sparbank. Hon har arbetat i branschen i tio år.

Åsa Grundström arbetar som ekonomichef på Kristianstad Sparbank.

Jannice Söderholm Kvist arbetar som ekonomi- och finanschef på Sparbanken Finn.

Finansinspektionen

Eva Sterner har arbetat på Finansinspektionens redovisningsenhet i sex år. Hon sitter även med i internationella grupper som arbetar med harmonisering av redovisningsregler.

Revisorer

Charlotta Jäger är auktoriserad revisor och arbetar på Ernst & Young. Hon är executive director. Hon arbetar framförallt med noterade företag och full IFRS. Hon utför även en del konsulttjänster.

Peter Nilsson är auktoriserad revisor och arbetar på Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Han har varit med och tagit fram en skrift om lagbegränsad IFRS.

Anders Torgander arbetar med financial reporting på KPMGs avdelning för financial services. Han är inte revisor men har specialinriktning på finansiella företag. Innan han kom till KPMG arbetade han cirka fyra år som chef på Finansinspektionens redovisningsavdelning. Anders Torgander har även skrivit en artikel i tidskriften Balans om säkringsredovisning enligt IAS 39.

3.3 Källkritik

Det är viktigt att kritiskt granska den information som använts. Källan ska vara aktuell, objektiv och författaren ska vara trovärdig. Artikeln av Streeck och Schmitters som behandlar en modell för reglering är skriven i slutet av 1980-talet. Den är en erkänd modell inom redovisningsområdet och är därför fortfarande relevant. Puxty et al har vidareutvecklat denna modell vilket gör att även denna är relevant för vår studie. Jönssons artikel använder vi för att beskriva utvecklingen och framväxten av institutioner för reglering i Sverige.

De vetenskapliga artiklar vi har använt oss av har vi hittat i Lunds universitets databas Elin och de är publicerade i erkända tidskrifter inom redovisningsområdet vilket gör att vi anser att de är trovärdiga. Vi är medvetna om att artiklar ibland kan spegla forskarens egna synpunkter och vi har därför försökt att vara kritiska. En del författare refererar till varandras studier och vi försöker då att om möjligt söka upp ursprungskällan.

Vi är medvetna om att bankerna kan ha ett egenintresse på området vilket kan påverka objektiviteten i de svar som återges. De kan till exempel välja att svara det som de tror att vi vill höra. De kan även vilja framställa sig själva och företaget så bra som möjligt. Vi har detta i åtanke och granskar därför kritiskt vad de säger.

3.4 Sammanfattning av metodkapitlet

Vi har valt att ha en grundad teori som utgångspunkt för vår studie. Det innebär att vi använder oss av en kvalitativ metod och att vi går systematiskt tillväga för att induktivt komma fram till vårt problem. Vi har valt att ha semi-strukturerade intervjuer och vi har intervjuat fem onoterade banker, tre revisorer och Finansinspektionen. Anledningen till att vi förutom banker även valt att intervjua revisorer är för att de har stor kunskap och erfarenhet inom området. Finansinspektionen är de som reglerar finansiella företags redovisning och det är därför intressant att ta reda på vad de tycker om det nya regelverket.

4 Offentlig debatt

Införandet av lagbegränsad IFRS i sig har inte föregåtts av någon större offentlig debatt. Däremot har det debatterats mycket kring reglerna i IAS 39. Nedan redogörs därför kortfattat den offentliga debatten kring marknadsvärdering och säkringsredovisning.

4.1 Marknadsvärdering

Debatten om marknadsvärdering har främst varit inom två teman, dels om det verkliga värdet ger mer relevant information än värdering till den historiska kostnaden och dels om avvägningen mellan tillförlitlighet och relevans.

4.1.1 Verkligt värde mer relevant än den historiska kostnaden?

Marknadsvärdering har en lång historisk bakgrund. Området har varit utsatt för mycket akademisk debatt och vid olika tidpunkter har det funnits olika redovisningsstandarder om värdering till verkligt värde. Man har funnit bevis för att marknadsvärdering användes av ett amerikanskt företag redan 1827.¹⁰² Före 1939 var banker och andra finansiella institut i USA tvungna att redovisa sina lån och finansiella instrument till marknadsvärde. När det blev lågkonjunktur minskade värdet på tillgångarna och bankerna var tvungna att minska värdet på sina tillgångar, rapportera förluster och minska sitt kapital. Det påverkade ekonomin negativt vilket ledde till att värderingen övergick till användning av den historiska kostnaden.¹⁰³

Utvecklingen mot värdering till verkligt värde startade i början av 1990- talet när allt fler började ifrågasätta de finansiella rapporternas relevans eftersom det kunde vara väldigt stor skillnad på företagets redovisade värde och marknadsvärdet. Standardsättarna ansåg att ett sätt att få rapporterna mer relevanta var att tvinga företagen att värdera mer tillgångar och skulder till marknadsvärde.¹⁰⁴

¹⁰² R.P. Gray, *Research Note: Revisiting Fair Value Accounting* (2003)

¹⁰³ B. Barlev & J.R. Haddad, *Fair value accounting and the management of the firm* (2003)

¹⁰⁴ The Economist, *True and fair is not hard and fast* (2003)

Marknadsvärdering visar den nuvarande situationen på marknaden och förändringar i värderingen visas när de uppstår. Den historiska kostnaden visar endast på hur omständigheterna såg ut när transaktionen ingicks. Prisförändringarna visas först när tillgången säljs. De flesta håller med om att marknadsvärdering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel är den mest relevanta. Ifall investeringen ska hållas till förfall argumenterar en del för att den historiska kostnaden bättre reflekterar den ekonomiska substansen av transaktionen och det faktiska kassaflödet över tiden. De menar att marknadsvärdering reflekterar transaktioner i vilket företaget inte deltar i och att de därför är irrelevanta.¹⁰⁵

FASB publicerade 1991 ett discussion memorandum i avsikt att inleda en offentlig debatt om huruvida värdering till verkligt värde är mer relevant än det historiska värdet. Med relevant menas om det ger användarna av de finansiella rapporterna mer användbar information. I discussion memorandum presenterade FASB både för- och motargument till att marknadsvärdering skulle ge mer relevant information än den historiska kostnaden.¹⁰⁶

Förespråkarna av det historiska värdet menar att det historiska värdet fortfarande är den dominerande värderingsprincipen inom redovisningen och att användarna anpassat sitt beslutsfattande efter detta. De anser att det är olämpligt att värdera enbart finansiella instrument till verkligt värde medan icke-finansiella tillgångar och skulder fortsätter att värderas till historiskt värde. Värdering till historiskt värde leder till jämnare och mer förutsägbara resultatmönster och därmed undviks de svängningar i resultatet som värdering till verkligt värde kan medföra när räntor och andra marknadspriser är instabila.¹⁰⁷

Förespråkarna av värdering till verkligt värde hävdar att det ger den mest relevanta informationen till investerare. De hävdar även att marknadsvärdering gör det möjligt för till exempel ledning, investerare och kreditgivare att uppskatta konsekvenserna av företagets investeringsstrategier. Värdering till verkligt värde

¹⁰⁵ W. W. Poon, *Using Fair Value Accounting for Financial Instruments* (2004)

¹⁰⁶ FASB, *Discussion memorandum* (1991)

¹⁰⁷ Ibid.

reflekterar den risk och vinstpotential som är inbäddad i ett investeringsbeslut. Trots att värdering till verkligt värde medför volatilitet i resultatet anses det alltså ge viktig och användbar information till investerare och kreditgivare.¹⁰⁸ En redovisning baserad på marknadsvärde ger en aktuell uppskattning av ledningens prestation vilket även gör den mer relevant. Motståndarna till marknadsvärdering hävdar dock att ett företags redovisade resultat vid marknadsvärdering inte blir korrelerat till hur bra ledningen presterat och att det därför blir svårare att förutse företagets framtida resultat.¹⁰⁹

Den största konsekvensen av att värdera till verkligt värde är den volatilitet som uppstår i resultatet. Banksektorn påverkas mer än andra branscher av en redovisning baserad på värdering till verkligt värde eftersom de har en högre andel finansiella tillgångar. Det som framför allt kommer att skapa stora skillnader är värdering till verkligt värde av anläggningstillgångar.¹¹⁰

En lösning på problemet med volatiliteten skulle kunna vara att marknadsvärdera alla finansiella tillgångar och skulder. Både FASB och IASB har deklarerat att deras långsiktiga mål är att alla finansiella instrument ska värderas till verkligt värde.¹¹¹ Full marknadsvärdering skulle dock kunna få andra allvarigare konsekvenser. Investerare skulle kunna tappa förtroendet för företagens redovisning eftersom de ”verkliga” värdena inte nödvändigtvis är tillförlitliga. Ett exempel på detta är Enron som notoriskt använde sig av marknadsvärdering för att manipulera värdet på sina energikontrakt. Enron-skandalen uppdagades 2001 och när konkursen var ett faktum var det den största någonsin i USAs historia.¹¹²

Förutom normgivarna har även forskare aktivt deltagit i debatten kring huruvida verkligt värde är mer relevant än det historiska värdet. Gray anser att företagens redovisning enligt IAS 39 blir inkonsekvent eftersom det är möjligt att värdera en del finansiella instrument till marknadsvärde medan det inte är tillåtet för andra. Om marknadsräntan ändras kommer marknadsvärdet att ändras på de tillgångar

¹⁰⁸ FASB, *Discussion memorandum* (1991)

¹⁰⁹ W. W. Poon, *Using Fair Value Accounting for Financial Instruments* (2004)

¹¹⁰ The Economist, *True and fair is not hard and fast* (2003)

¹¹¹ B-A. Mettinger, *Finansiella instrument bör värderas till verkligt värde* (1997)

¹¹² The Economist, *True and fair is not hard and fast* (2003)

som värderas till marknadsvärde medan de som värderas till den historiska kostnaden förblir oförändrade. Genom att inte matcha värderingen av tillgångar och skulder så utsätter sig de finansiella institutionerna sig för ränterisk.¹¹³

Khurana och Kim har gjort en studie där de undersökt om marknadsvärdering av finansiella instrument ger mer relevant information till företagens intressenter än användning av den historiska kostnaden. De undersökte 302 olika banker under perioden 1995-98. De kom fram till att om de finansiella instrumenten innehas för försäljning och handlas på en aktiv marknad så ger marknadsvärdering mer rättvisande information. För övriga finansiella instrument exempelvis de som hålles till förfall finns det inget som indikerar att marknadsvärdering ger bättre information än den historiska kostnaden.¹¹⁴

Om de stora bankerna använder sig av marknadsvärdering tenderar det att ge mer information till investerarna eftersom bankerna oftast är mer kunniga och har mer resurser för att uppskatta marknadsvärdet. För små banker kommer Khurana och Kim dock fram till att den historiska kostnaden för lån och insättningar är mer informativ än marknadsvärdering. Det beror på att beräkningen av marknadsvärdet på lån och insättningar är mer utsatta för subjektivitet eftersom de inte handlas aktivt på någon marknad.¹¹⁵

Den långsamma marschen mot marknadsvärdering är förmodligen ostoppar på lång sikt eftersom många redovisningsteoretiker anser att det är det intellektuellt bästa sättet att värdera tillgångar på. Ingen vet dock vad effekterna av volatiliteten kommer att bli. Standardsättarna erkänner själva att intressenter som inte är vana vid att läsa årsredovisningar kommer att behöva förlita sig mer på experter för att kunna tolka information.¹¹⁶

¹¹³ R.P. Gray, *Research Note: Revisiting Fair Value Accounting* (2003)

¹¹⁴ I.K. Khurana & M-S. Kim, *Relative value relevance of historical cost vs. Fair value* (2003)

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ The Economist, *True and fair is not hard and fast* (2003)

4.1.2 Relevans och tillförlitlighet

Debatten om marknadsvärdering handlar framförallt om avvägningen mellan relevans och tillförlitlighet. Informationen är relevant om den påverkar användarna när de tar beslut.

Det råder skilda meningar i den offentliga debatten om värdering till verkligt värde är tillförlitligt eller inte. Att värdera till marknadsvärde är tillförlitligt om det finns en aktiv marknad. Marknadsvärden finns dock inte tillgängligt för alla instrument om det inte finns en aktiv marknad och då måste en uppskattning av marknadsvärdet göras. Uppskattningar bygger på personliga antaganden och beräkningar och kan manipuleras av medvetna optimistiska eller pessimistiska antaganden.¹¹⁷

JWG:s uppfattning är att det är fullt möjligt att fastställa verkliga värden på tillräckligt tillförlitliga sätt för så gott som alla instrument. Verkligt värde ska i första hand fastställas med utgångspunkt från marknadspriser. Om sådana inte finns att tillgå får man istället utgå från marknadspriser på liknande instrument eller från etablerade värderingsmodeller.¹¹⁸

IASB gav 2005 ut en diskussionsrapport där möjliga värderingsgrunder vid första redovisningstillfället ställs mot varandra. De kommer fram till att verkligt värde först och främst ska användas för alla tillgångar och skulder om värdet kan uppskattas tillförlitligt. Argumentationen fördes även utifrån föreställningsramens kvalitativa egenskaper. De viktigaste kvalitativa egenskaperna enligt IASBs föreställningsram är relevans, tillförlitlighet, begriplighet och jämförbarhet. Dessa egenskaper är likvärdiga och en avvägning måste göras i det enskilda fallet. I IASBs diskussionsrapport är det dock tydligt att de inte följer detta. Istället är relevansen viktigare än tillförlitligheten och enligt rapporten ska relevansen prövas utan beaktande av tillförlitligheten. Det är logiskt att börja med relevansen eftersom om informationen inte är relevant så spelar det ingen roll om den kan mätas tillförlitligt.¹¹⁹

¹¹⁷ W. W. Poon, *Using Fair Value Accounting for Financial Instruments* (2004)

¹¹⁸ The Economist, *True and fair is not hard and fast* (2003)

¹¹⁹ F. Thinggaard & S-A. Nilsson, *Verkligt värde vid första redovisningstillfället?* (2007)

Marknadsvärdering anses ge mer relevant information till investerare för alla finansiella tillgångar och skulder. Eftersom det fortfarande finns en del viktiga praktiska skillnader för att bestämma ett marknadsvärde anser Poon att det är bättre att först kräva företagen att ta med information om marknadsvärdering i noterna istället för i själva redovisningen. Det gör att företagens intressenter lär sig metoden. När problemet med marknadsvärdering sedan är löst har intressenterna redan kunskap och förståelse för informationen och kan därför tolka företagets redovisning eftersom att företagen använder sig av marknadsvärdering.¹²⁰

4.2 Säkringsredovisning

Reglerna om säkringsredovisning i IAS 39 är på många sätt krångliga och de skiljer sig från företagens praktiska hantering av finansiell risk. Många är överens om att en förändring inom redovisningsregelverket är nödvändig men frågan är vilken typ av förändring som ska genomföras.¹²¹

Många finansiella företag har utarbetat rutiner för att hantera finansiell risk. De har också utvecklat system som visar när riskhanteringen fungerat eller inte utifrån de mål som ställts upp. Detta är ytterligare ett område där det finns betydande skillnader mellan de krav som IAS 39 ställer för säkringsredovisning och de rutiner och system som företagen utvecklat. IAS 39 medför betydande administrativt merarbete med beräkningar och mätningar som tidigare inte ansetts vara nödvändiga eller lämpliga för riskhanteringsändamål.¹²²

Att använda sig av säkringsredovisning är frivilligt men många företag uppfattar det som att de inte skulle redovisa en rättvisande bild av sitt resultat och ställning om de inte använder sig av säkringsredovisning. Detta gäller framförallt kreditinstitut som har stora volymer med säkringsinstrument. När de verkliga värdena på säkringsinstrumenten förändras kommer det få stor påverkan på

¹²⁰ W. W. Poon, *Using Fair Value Accounting for Financial Instruments* (2004)

¹²¹ A. Torgander, *Säkringsredovisning enligt IAS 39* (2006)

¹²² Ibid.

företagets resultat vilket indikerar ohanterad riskexponering. Det finns en oro bland företagen om att detta kan leda till ett krav på en högre riskpremie.¹²³

Anders Torgander anser att många problem skulle lösas om IAS 39 i högre utsträckning bara skulle innehålla grundläggande principer istället för de detaljerade regler som finns idag. Det har diskuterats inom IASB att på sikt förenkla och eliminera behovet av särskilda regler för säkringsredovisning. Det diskuterades också om det finns skäl att ta bort eller reducera reglerna för säkring av verkligt värde på grund av att den så kallade verkligt värde optionen kan tillämpas.¹²⁴

Torgander anser att IAS 39 borde göras mer principbaserad och mindre detaljreglerad samt att IASB borde låta de praktiska aspekterna få företräde framför de konceptuella. Han anser att detta bör kunna göras utan att redovisningsinformationen blir mindre relevant. Nyttan för användarna skulle bli större eftersom säkringsredovisning skulle bli lättare att tillämpa och kostnaden skulle minska för dem som ska följa kraven. Torgander tror att vi kan förvänta oss enklare internationella regler för säkringsredovisning men att det kommer att dröja ganska länge.¹²⁵

4.3 Sammanfattning av offentlig debatt

Det kan konstateras att det finns många olika ståndpunkter när det gäller marknadsvärdering. Förespråkarna för marknadsvärdering hävdar att det ger mer relevant information till aktieägarna än det historiska värdet medan de som är emot anser att resultatet kommer att bli mer volatilt. Både FASB och IASB har deklarerat att deras långsiktiga mål är att alla finansiella instrument ska värderas till verkligt värde.

Att tillämpa säkringsredovisning är frivilligt men många företag känner att de inte skulle redovisa en rättvisande bild av sitt resultat och ställning om de inte

¹²³ A. Torgander, *Säkringsredovisning enligt IAS 39* (2006)

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

använder sig av reglerna. Anders Torgander anser att reglerna är för krångliga och att reglerna borde göras mer principbaserade.

5 Empiri och analys

I detta kapitel presenteras resultaten från den empiriska undersökningen av bankerna, revisorerna och Finansinspektionen. Empirin analyseras och styrks med hjälp av den litteratur som vi tagit del av och presenterat i tidigare kapitel. Sammanställningen redovisas under teman vilket underlättar för läsaren att urskilja mönster och få en förståelse för helheten. Sammanställningen ligger till grund för att besvara forskningsfrågan och uppfylla uppsatsens syfte.

5.1 Övergången

Det har skett många förändringar inom den finansiella sektorn de senaste åren och dessa bero på marknadskrafter, strukturella förändringar eller lagändringar. Även om det har hänt en del på den finansiella marknaden de senaste åren så är det inte förrän nu som de små instituten själva känner sig drabbade av förändringarna. En av intervjupersonerna har arbetat inom branschen i 26 år och anser att det är först i år som det kommit mycket regeländringar.

FI fattade redan 2003/2004 beslutet om att anpassa sina föreskrifter till IFRS. FI har sedan dess successivt anpassat sina föreskrifter till IFRS och från 2005 har företagen haft en möjlighet att tillämpa reglerna. FI anser att företagen under denna övergångsperiod haft tid att förbereda sig på införandet. Ingen av bankerna har valt att tillämpa reglerna tidigare än 2007 men alla har på olika sätt förberett sig på införandet. En bank kommer dock inte att tillämpa lagbegränsad IFRS fullt ut förrän 2008. Bankerna har fortfarande mycket arbete kvar med årsredovisningen 2007, framförallt när det gäller de ökade upplysningskraven. De anser därför att de inte helt kan se hur övergången har gått förrän årsredovisningen är klar. Reglerna i IAS 39 angående klassificering och värdering av finansiella instrument och säkringsredovisning har de flesta banker redan tillämpat i sina delårsrapporter.

FI förstår att det är komplicerade regler och att det kommer att bli ett omfattande arbete inledningsvis för de mindre företagen att sätta sig in i det här regelverket. De små instituten behöver bara tillämpa en del av reglerna eftersom att de inte har

alla typer av instrument. Det tunga arbetet blir dock att identifiera vilka regler de omfattas av. Både bankerna och revisorerna tror att när reglerna har tillämpats en gång och de vet vilka regler som omfattar just deras företag så kommer det att blir lättare följande år.

5.1.1 Legitimitet

Jönsson anser att processen fram till ett beslut ger mer legitimitet än vad innehållet i sig gör. För att en regel eller ett regelverk ska få legitimitet är det viktigt att det hålls en öppen debatt och att det finns möjligheter för inblandade parter att lämna förslag eller komma med åsikter. Processen att införa lagbegränsad IFRS har pågått i flera år och FI har gett ut promemorior som företag och organisationer har kunnat svara på. Bankerna har haft en möjlighet till att påverka regleringen genom att svara på de remisser som FI har gett ut. En av bankerna anser att eftersom banken är en liten aktör så tjänar de inte något på att försöka driva eller påverka redovisningsutvecklingen. De tar istället tag i problemen när de dyker upp.

Sparbankernas Riksförbund har varit med och fört diskussioner med FI inför införandet. De har även tillsatt en ekonomigrupp som sedan några år tillbaka tittat på de här reglerna för att ta fram råd om praktisk tillämpning av reglerna. Detta för att alla sparbanker ska tillämpa reglerna på samma sätt och för att alla sparbanker ska vara föreberedda inför införandet.

5.1.2 Timing

Enligt Jönsson är redovisning en politisk process där det är viktigt med timing. Frågan är om valet av tidpunkt för införandet av lagbegränsad IFRS är lämplig.

Lagbegränsad IFRS har införts trots att IAS 39 är väldigt kritiserad standard. Nuvarande reglerna i IAS 39 för finansiella instrument har benämnts som provisorisk lösning som ska avlösas av en bättre standard så snart som möjligt. Många är överens om att en förändring av redovisningsregelverket är nödvändig men frågan är vilken typ av förändring som ska genomföras. Projektet att förbättra

reglerna ligger på is till 2009 eftersom det har hänt så mycket på området. Dessutom håller IASB för närvarande på att konvergera sina regler om finansiella instrument med FASB. Detta är ett projekt på flera års sikt och regelverket kommer därför att ändras kontinuerligt. Anledningen till att FI valde att göra lagbegränsad IFRS tvingande från 2007 var att de företag som har noterade värdepapper ska börja tillämpa full IFRS då. FI anser att reglerna kommer att ändras hela tiden ändå och att 2007 var en lämplig tidpunkt.

Det är framförallt reglerna om säkringsredovisning som anses vara kontroversiella. För att få tillämpa säkringsredovisning måste företagen uppfylla en rad krav som reglerar hur en transaktion måste vara säkrad. Detta har fått till följd att vissa banker har varit tvungna att ändra sina rutiner för hur de hanterar risk. Bankerna har fått bygga upp nya system för hur de hanterar matchningen mellan säkringsinstrumentet och den underliggande tillgången. Att bankerna får byta system för hur de hanterar risk kostar mycket pengar. Om reglerna kommer att ändras inom några år kan lämpligheten med detta ifrågasättas. En revisor påpekar att det har hänt så mycket att till och med de stora bankerna har svårt att hänga med i utvecklingen.

En bank tycker att det är märkligt att Sverige ska vara först med att hänvisa till IFRS för onoterade banker. Banken förstår inte vad vi kan tjäna på det och anser att kostnaden kommer att vältras över på kunderna. Enligt EU-direktivet är det upp till medlemsländerna själva att införa IFRS för onoterade företag.

5.2 Syftet med införandet

Det finns enligt FI flera syften med att införa lagbegränsad IFRS. Det främsta var att regeringen uttryckt åsikten att svenska företag skulle ges utökad möjlighet att tillämpa IAS. Enligt FI är det delvis branschen själv, genom de stora noterade finansiella instituten, som har drivit frågan eftersom de vill kunna tillämpa samma regler i juridisk person som i koncernredovisningen. De finansiella företagen anses vara av publikt intresse och därför anser FI att IFRS är ett lämpligt redovisningsregelverk för finansiella institut precis som andra publika företag. Enligt FI har de små bolagen dock inte efterfrågat reglerna. Små onoterade företag

vill ha så få och så överblickbara regler som möjligt och IFRS-regelverket är väldigt omfattande. De små företagen hamnar därför i kläm. Enligt FI tycker bankerna att de inte har samma resurser som stora banker och de har därför efterfrågat lätttnadsregler.

5.2.1 Jämförbarhet

Tanken bakom införandet av lagbegränsad IFRS är att finansiella företag ska ha så lika regler som möjligt i juridisk person och i koncern och att noterade och onoterade finansiella företag ska ha så lika regler som möjligt. Syfte med IFRS är att harmonisera redovisningsreglerna för att öka jämförbarheten. De flesta bankerna i undersökningen jämför sig dock inte med andra banker utomlands och de jämför sig inte heller med noterade finansiella företag. Bankerna jämför sig istället med andra lokala banker i samma storlek. En del av bankerna tror att de redan tidigare hade ganska lika redovisning. En annan bank tycker att det överhuvudtaget är svårt att jämföra olika banker med varandra eftersom de kan ha olika typer av verksamhet. Man måste verkligen plocka isär balansräkningen och se så att man jämför samma typ av tillgångsposter med varandra.

De flesta bankerna har ingen uppfattning om det blivit mer jämförbart eller inte mellan bankerna men de tycker ändå att jämförbarhet är ett viktigt syfte. Bankerna tycker att det är bra ur ett större perspektiv att jämförbarheten med andra banker förbättras så att de har en möjlighet att jämföra sig om de vill.

En bank tror att även om samma regler skulle gälla för alla banker i Europa så skulle ändå tolkningen av regelverket skilja sig åt mellan länderna eftersom reglerna i IFRS är principbaserade. Hon tror att tolkningen av reglerna kommer att skilja sig åt även mellan Sverige, Norge och Danmark som man kan förvänta har ungefär likadana regler. En bank efterlyser mer information om hur reglerna ska tolkas.

5.3 Reglerna

FI har tidigare i hög grad detaljreglerat redovisningen för finansiella företag. I och med införandet av lagbegränsad IFRS har reglerna blivit mer tolkningsbaserade. Bankerna anser att det är svårt att tolka reglerna. IFRS ställer mer omfattande krav på de finansiella företagen och investerarperspektivet leder till att företagen tvingas ge ut mycket mer information än tidigare. Det är inte säkert att redovisningslösningen blir den bästa för små onoterade finansiella företag. En del av den här informationen är till för stora företag, till exempel segmentrapportering med regional indelning. Detta kan vara bra för en stor bank som till exempel har verksamhet i flera länder eller olika delar av Sverige men för en liten bank blir informationen mindre relevant eftersom rapporteringen innebär en uppdelning på till exempel olika kommuner eller stadsdelar. En bank tycker att det är okej att ge information om inlåningen och de bitar som rör kunderna men tycker inte att de onoterade bankerna ska ha upplysningskrav som ett noterat företag. Han anser att det viktigaste är att banken har koll på sin verksamhet. Flera av bankerna anser att en del av upplysningarna som ska redovisas är näst intill omöjliga att ta fram.

Enligt IFRS- regelverket är investeraren den viktigaste intressent när det gäller företagets redovisning. Bankerna ser dock inte investerarna som deras viktigaste intressent och det är därför svårt att förstå varför de ska ge ut den information som krävs enligt IFRS. Bankerna har olika uppfattning om vem deras redovisning är till för. En del menar att den är till för kunderna medan en annan menar att den absolut inte är till för kunderna eftersom de inte kommer att förstå redovisningen. Ytterligare en annan tror inte att kunderna bryr sig utan att redovisningen främst är till revisorerna och skattemyndigheten. Andra förslag på intressenter är allmänheten, leverantörer och konkurrenter. En bank tycker att det är en väldig skillnad på noterade och onoterade bolag eftersom det ligger i ett noterat bolags intresse att ge ut information till aktieägarna. Han tycker dock att det i ett privat bolag borde vara upp till aktieägarna själva att bestämma vilken information de vill ge ut.

5.4 Marknadsvärdering

IFRS strävar efter att ge investerarna en så rättvisande bild som möjligt. Införandet av lagbegränsad IFRS har lett till att fler finansiella instrument ska värderas till marknadsvärde eftersom det anses ge bättre information till investerarna och därmed en mer rättvisande bild. Gray är kritisk till den mixed model som IASB använder i IAS 39. Han anser att företagens redovisning blir inkonsekvent när det är möjligt att värdera en del finansiella instrument till marknadsvärde medan det inte är tillåtet för andra. Bankerna har redan tidigare värderat många av sina finansiella instrument till verkligt värde och de är därför vana vid denna värderingsmetod.

5.4.1 Ny klass

En nyhet med lagbegränsad IFRS är att det har införts en ny klass av finansiella instrument som ska värderas till verkligt värde och där värdeförändringen ska föras till eget kapital. Ingen av bankerna i vår undersökning har haft några problem med att klassificera sina finansiella instrument enligt IAS 39. En av bankerna tycker att reglerna är klara och tydliga men att de fortfarande händer att hon tänker i gamla banor med begreppen anläggnings- och omsättningstillgångar.

Bankerna har många finansiella instrument som de tidigare klassificerade som att de skulle hållas till förfall men eftersom de kan säljas har de enligt IAS 39 fått omklassificera dem till att de innehas för handel. De banker som innehar Swedbank-aktier har nu fått hänföra dessa till den nya klassen i det nya regelverket och marknadsvärdera posten och föra värdeförändringen via eget kapital. Det verkliga värdet på aktieinnehavet framgick även tidigare i en not.

En bank som fått omklassificera en del av sina finansiella instrument anser att de har hamnat i marknadsvärderingsfällan. De har köpt sina finansiella instrument för att matcha andra positioner och anser att de ska hålla dessa till förfall. Ändå tvingar lagstiftaren dem att klassificera dem som att de innehas för handel och de måste därmed marknadsvärdera instrumenten. Banken anser att det leder till att begreppet rättvisande bild urholkas. Poon anser att den historiska kostnaden bättre

reflekterar den ekonomiska substansen av en investering som ska hållas till förfall. Han menar att marknadsvärdering reflekterar transaktioner som företaget inte deltar i och marknadsvärdet därför är irrelevant.

En bank anser att marknadsvärdering främst är till för de stora instituten eftersom det krävs mycket mer upplysningar för att det ska kunna ge en rättvisande bild av företags ställning. Khurana och Kim anser också att marknadsvärdering är mer relevant för stora finansiella institut när det gäller in och utlåning och att den historiska kostnaden är mer relevant för små finansiella institut.

Att det finns en möjlighet att föra värdeförändringen till balansräkningen istället för till resultaträkningen tycker de flesta av bankerna är bra. Bankerna är också överens om att marknadsvärdering av tillgångar som innehas för handel är den bästa. Värdeförändringen på långa värdepapper borde läggas i det egna kapitalet så att man fångar ändringar i värdet utan att påverka resultatet. Detta eftersom det hade blivit stora slag i resultatet om de orealiserade värdena förts till resultaträkningen.

5.4.2 Tillförlitlighet och relevans

Debatten om marknadsvärdering har framförallt handlat om en avvägning mellan relevans och tillförlitlighet. Marknadsvärdering av finansiella instrument anses ge mer relevant information till investerare. Flera av våra intervjurespondenter ställer sig dock frågande till vem det egentligen är som läser årsredovisningen. En av revisorerna sa dessutom att han kände flera analytiker som ryckte på axlarna åt informationen och ansåg att den inte var intressant.

En bank påpekar att marknadsvärdering ställer större krav på att läsaren av rapporten förstår tanken bakom värderingen. Det gäller att de förstår att det redovisade verkliga värdet är en ögonblicksbild. Det kan till exempel vara så att räntan och aktiekursen ligger på topp under månaden men att de dippar den 31 december, det vill säga den dagen banken ska värdera sina instrument. När de finansiella rapporterna ges ut några månader senare är det verkliga värdet något helt annat. Läsaren får aldrig en helt uppdaterad bild av företaget vilket gör att

marknadsvärdet som banken angett inte nödvändigtvis är relevant. Det ger däremot en rättvisande bild av företagets ställning på bokslutsdagen.

Bankerna tycker inte att det har varit några problem att värdera de finansiella tillgångarna till verkligt värde eftersom de har bra verktyg till hjälp för att räkna fram det. De anser att de värden de får fram är tillförlitliga. En bank tycker dock att det behövs göras en rimlighetsbedömning av det framräknade värdet. En revisor anser att det endast är tillförlitligt att värdera till verkligt värde om det finns en aktiv marknad för det finansiella instrumentet.

IASB har uttalat sig om att marknadsvärdering är det enda relevanta sättet att värdera finansiella instrument på. Deras mål är att alla finansiella instrument ska värderas till verkligt värde. Full marknadsvärdering förespråkas även av Gebhart et al. En av bankerna är inte helt främmande för att värdera alla finansiella instrument till verkligt värde. En bank ansåg att full marknadsvärdering ökar jämförbarheten mellan olika företag eftersom det annars kan finnas dolda värden i de finansiella rapporterna.

5.5 Säkringsredovisning

I och med införandet av lagbegränsad IFRS har reglerna för säkringsredovisning blivit striktare. Det är även omfattande krav på säkringsdokumentation och effektivitetsmätning. Att tillämpa säkringsredovisning är frivilligt och reglerna utgör undantagsregler från huvudregeln i IAS 39. Två av bankerna i undersökningen tillämpar inte reglerna om säkringsredovisning. Den ena av dem uppfyller inte de krav som krävs för att få tillämpa säkringsredovisning och den andra anser inte att de behöver tillämpa säkringsredovisning i dagsläget men att det kan komma i framtiden.

De övriga bankerna känner sig tvingade att tillämpa säkringsredovisning eftersom de vill minska slaget i resultatet. Tidigare togs inte säkringsinstrument upp i balansräkningen och då behövde bankerna inte heller hantera värdeförändringen. Enligt lagbegränsad IFRS måste instrumenten tas upp i balansräkningen och värderas till verkligt värde och värdeförändringen ska gå till resultaträkningen.

Eftersom säkringsinstrumentet oftast är på stora belopp så kommer det att få stor påverkan på resultatet. Gebhardt et al visar på att en fullt säkrad bank kan få svängningar i resultatet om säkringsredovisning inte tillämpas. Det ger inte en rättvisande bild av företagets resultat.

Två av bankerna påpekar att stora banker som Nordea och Swedbank kan klara av att ta värdeförändringen i resultaträkningen men att de små känner sig tvungna att använda sig av säkringsredovisning. En bank anser att det skulle vara svårt att förklara resultatpåverkan för styrelsen och andra intressenter.

För att få tillämpa reglerna måste företagen uppfylla en rad krav som reglerar hur en transaktion måste vara säkrad. Att tillämpa säkringsredovisning innebär ökade dokumentationskrav vilket betyder betydande merarbete. Detta har fått som konsekvens att de banker som tillämpar säkringsredovisning har varit tvungna att ändra sina rutiner för hur de hanterar risk. Bankerna har fått bygga upp nya system för hur de hanterar matchningen mellan säkringsinstrumentet och den underliggande tillgången. En bank har beslutat sig för att ändra sitt sätt att säkra bunden utlåning och köra mer säkert tills de känner sig säkra på effekten av regelverket.

Varje säkringsförhållande måste dokumenteras. Det hade varit praktiskt omöjligt för bankerna att identifiera varje säkringsförhållande för varje enskilt lån. Bankerna använder sig därför av portföljer med lån på samma löptid. För att följa de här redovisningsprinciperna måste bankerna hålla sig inom regelverkets gränser och det kräver enligt en bank täta uppföljningar för att se att de säkrat sig vid rätt intervall.

En bank anser att tillämpning av säkringsredovisning försämrar effektiviteten. Även om banken ser ett gyllene tillfälle att säkra sig på med hjälp av till exempel en swap kan de inte göra det om de redan är fullt säkrade enligt säkringsredovisningsreglerna. Om swopen inte passar i bankens tidsfickor ska endast säkringsinstrumentet marknadsvärderas. Banken anser att detta är trångsynt och att det blir dyrare för bankerna att säkra sig. Det blir mer tur om banken lyckas säkra sig när det är ett bra läge.

Vid tillämpning av säkringsredovisning ska även den underliggande tillgången värderas till marknadsvärde. En bank har fått sätta upp ett nytt system för att få fram det verkliga värdet på den underliggande tillgången. En revisor ansåg att det inte är tillförlitligt att värdera till verkligt värde om det inte finns en aktiv marknad för tillgången. Han ansåg därför att det var tveksamt att marknadsvärdera bankernas in- och utlåning eftersom de inte handlas med på någon marknad. Khurana och Kim anser att marknadsvärdering är mer relevant för stora finansiella institut eftersom de har mer resurser och kompetent personal. För små finansiella institut är den historiska kostnaden mer informativ.

5.6 Reglering av redovisning

Vilken av staten, marknaden och föreningar som har makten över normgivningen i ett land beror på historiska, sociala och politiska händelser. I och med att FI har beslutat att hänvisa till IFRS förskjuts makten ifrån staten och FI till internationella IASB. Föreningar och marknaden får därmed en mer framträdande roll. IFRS har fokus på marknaden och noterade företag och aktieägare ses som den viktigaste intressenten. FI och IASB har olika sätt att styra och motivera beteenden vilket kan leda till motsättningar och klyftor. FI detaljstyr medan IASB är mer principbaserad. Tolkar reglerna olika.

5.6.1 Stat

Staten har historiskt sett haft stor makt över redovisningsregleringen i Sverige. Regleringen har varit borgenärsinriktad och det har varit en försiktig värdering av tillgångar och skulder. Staten har genom att FI hänvisar till IFRS släppt ifrån sig en del av sin makt. Eftersom FI har som beslutat att hänvisa till de internationella IFRS-reglerna så kommer FI att få mindre möjligheter att själv påverka utformningen av redovisningsreglerna i framtiden. Svensk lag spelar fortfarande en viktig roll eftersom bankerna inte får tillämpa IFRS om det strider mot svensk lag. Anledningen till att full IFRS inte tillåts är att svenska redovisningsregler delvis är kopplade till skattereglerna. Det skulle påverka skatteintäkterna eller

skattekostnaderna om företagen fick tillämpa IFRS fullt ut. De har dock kvar en del av kontrollen eftersom kopplingen till beskattningen finns kvar.

5.6.2 Marknad

Utvecklingen inom bank och finansindustrin har lett till att användandet av derivat och andra finansiella instrument har ökat avsevärt. Nya typer av finansiella instrument utvecklas ständigt. Utvecklingen på marknaden driver på utvecklingen av redovisningsregler. Regelverken räcker ju inte till hela vägen ut med dem svajigheter vi har haft på finansmarknaden

Historien har visat att kriser och olika händelser kan ge upphov till nya regleringar. Två av bankerna nämner som exempel krisen med suprimelånen i USA. Dessa produkter finns inte i Sverige men krisen påverkar ändå bankerna i och med att regelverket stramas upp som en följd av krisen. Det blir ringar på vattnet så fort något händer någonstans. Till slut så blir det stora paket med regelverk.

5.6.3 Föreningar

Föreningar kan använda sig av den offentliga debatten för att lyfta fram problem med den existerande normgivningen. En av revisorerna som arbetat mycket med redovisningsfrågor anser att det har varit alldeles för lite debatt inför införandet av lagbegränsad IFRS. Revisorerna har använt sig av den offentliga debatten för att skapa diskussion om kontroversiella redovisningsfrågor. FI uppger att de får många svar på remisser från FAR:SRS och ibland från enskilda byråer. Bankföreningen har genom offentlig debatt visat att de är kritiska till IAS 39. Bankförening som är en intresseorganisation för banker tittar på remisser från Finansinspektionen och de kan nog påverka till viss del.

5.6.4 Bankernas roll

De flesta bankerna är eniga i att de tror att banker har möjlighet att påverka men kanske inte som enskilda banker utan i större konstellationer. Redovisning av

finansiella instrument är ett mycket omdiskuterat område. En av bankerna tycker att det förts mycket diskussioner på det här området och att det till och med blivit så att man inte behövde tillämpa en regel för att det inte fanns något värde i det för banken på grund av diskussionerna. En av bankerna tycker att de indirekt är med och påverkar genom den gemensamma gruppen som finns för alla sparbanker. De tar upp och diskuterar frågor med FI.

De små bankerna vill vänta på praxis och helst göra så lite som möjligt eftersom de inte är börsnoterade. En revisor tycker att det är lämpligt att de små bankerna avvaktar och väntar på att praxis utvecklas. Det blir de stora bankerna som utvecklar praxis eftersom de har kompetensen och resurserna som krävs för att tolka reglerna och sen får de små följa efter. En bank tycker att de är med och påverkar eftersom de är med och utvecklar praxis.

En av bankerna påpekar att det inte finns någon anledning för dem som är en liten aktör att sätta av resurser för att försöka påverka och driva utvecklingen på redovisningsområdet för finansiella institut. De tjänar inga pengar på att driva utvecklingen utan då tycker de att det är bättre att ta in ett par säljare till som jobbar ute på fältet. De anser att deras konkurrenter får driva utvecklingen och så får de anpassa sig efter hand.

En annan bank anser att de är med och påverkar eftersom det är de som utvecklar praxis fast att det är främst de stora bankerna. Finansinspektionen tar hjälp utav experter som sitter på de stora bankerna om hur reglerna ska implementeras.

5.6.5 Revisorernas roll

IASBs standarder är principbaserade och öppna för tolkning. Revisorerna har en viktig roll i att tolka reglerna. Alla revisionsbolag har gett ut tjocka skrifter om hur regelverket ska tolkas enligt svenska förhållanden. Alla bankerna är överens om att det är svårt att som liten aktör tolka reglerna och de behöver ta hjälp av revisorer och externa konsulter. Bankerna är vana vid FIs detaljerade reglering och att ”det står ju här att vi ska göra det så då gör vi väl det” så de har svårt med den tolkningsbaserade regleringen. En bank nämner väsentlighetsprincipen i

tolkningen av de här reglerna. Om något inte är av väsentligt belopp eller påverkar balans- eller resultaträkningen så kan företaget på grund av väsentlighetsprincipen välja att inte tillämpa regeln. Det behövs externa konsulter för att hjälpa till med sådana beslut istället för att de själva ska sitta och komma fram till detta. De använder sig av revisorer som är specialiserade på redovisning i finansiella företag som sällar ut en del information eftersom de inte kan läsa allt. Det var inte heller helt tydligt för experterna hur det skulle tolkas. De har dock nytta av att IFRS infördes för noterade företag 2005.

5.7 Vem ska sätta reglerna?

De flesta bankerna tycker att det ska vara Finansinspektionen i Sverige som ska styra svenska finansiella företag. Bankerna är medvetna om att det är viktigt med internationella regler eftersom världen är så global men de tycker att FI ändå ska ha en central roll. En bank tycker att EU-utvecklingen får ta sin tid och att reglerna måste filtreras genom respektive land. Banken menar vidare att till exempel Italien och Spanien inte ser på företagande i stort på samma sätt som vi i Sverige. Hon tror att det kommer att ta lång tid att få ihop allt på samma sätt. Det räcker om man jämför Tyskland med Sverige så är det olika sätt att driva en bank på. Man har helt andra produkter, ett helt annat sätt att ta risk och bankerna driver sin verksamhet så olika att det inte är säkert att man kan ha samma regler för alla. Det kan då slå konstigt på de institut som agerar på ett sätt jämfört mot andra institut som kanske kör mycket riskaffärer. Myndigheterna vill styra de riskfyllda verksamheterna hårdare men då kan det bli så att en liten bank som vi också blir drabbade.

En av revisorerna anser att FI inte kan fortsätta att sköta normgivningen och utvecklingen på redovisningsområdet utan att det är klokare att hänvisa till IFRS. Han anser att FI varken har den kunskap eller de resurser som krävs för att sätta reglerna. En annan revisor anser att det inte finns något alternativ utan att det självklart borde vara FI som ansvarar för regleringen av redovisningen.

5.8 Kostnad vs nytta

Företagen måste anpassa sina redovisningssystem och sin informationsgivning efter lagbegränsad IFRS. FI bedömer att denna övergång kommer att medföra relativt stora kostnader för företagen. Kostnaderna bedöms dock inte bli så stora att de får någon väsentlig påverkan på det enskilda företagens resultat. Kostnaden som beror på anpassningen till de nya reglerna är väsentligen av övergångsnatur.

Alla bankerna tycker att det är bra med en särreglering och att bankerna har högre krav på sin redovisning än andra onoterade företag. De förvaltar kundernas pengar och de måste göra rätt. Det finns ett intresse från allmänheten att bankerna sköts ordentligt.

Bankerna är eniga om att det krävs mycket jobb i början och att det kommer att bli stora uppstartskostnader. När de väl är inne i alla rutiner och nya system blir det inte en lika stor kostnad. En av revisorerna anser att det kommer att bli jobbigt initialt men att det efter ett tag när reglerna börjat sätta sig inte kommer att vara en så stor sak. Då befinner man sig i en värld där man kan finna stöd för hur olika saker ska tolkas och hur man ska redovisa vissa saker och där det finns en hel del litteratur inom området. Bankerna tycker att det är för tidigt att svara på frågan om nyttan överstiger kostnaden utan det får framtiden utvisa. En av bankerna ifrågasätter om nyttan är särskilt stor eftersom det inte är så många som lusläser bankernas årsredovisning.

5.9 Sammanfattning av empirikapitlet

Lagbegränsad IFRS kan ifrågasättas vad gäller regelverkets legitimitet såväl som tidpunkten för införandet. Syftet med införandet var att öka jämförbarheten men de flesta företag i undersökningen jämför sig mest med andra lokala banker och de tycker att det var jämförbart redan tidigare. De största förändringarna i och med de nya reglerna var reglerna om säkringsredovisning och att det införts en ny klass som ska värderas till marknadsvärde. De flesta bankerna har inte haft problem med att tillämpa reglerna men de har tagit hjälp av sina revisorer för att tolka

reglerna. Bankerna känner sig tvingade att tillämpa säkringsredovisning för att undvika slag i resultatet.

Bankerna tror att det kan vara med och påverka regleringen men bara om de slår sig samman i större konstellationer. Bankerna anser att FI ska ha en central roll vad gäller redovisningsregleringen för finansiella företag.

6 Slutdiskussion

I detta kapital besvaras forskningsfrågan och vi presenterar studiens teoretiska bidrag. Därefter reflekterar vi över studiens slutsatser och ger förslag till vidare forskning.

6.1 Forskningsfrågan besvaras

Hur klarar de mindre finansiella instituten av att anpassa sig till lagbegränsad IFRS och är det ett lämpligt regelverk för små noterade institut?

Lämpligheten med lagbegränsad IFRS för noterade finansiella företag kan ifrågasätta på flera punkter. IFRS- regelverket är utformat för noterade företag och har investeraren som sin viktigaste intressent. Bankerna däremot ser inte investerarna som deras viktigaste intressent utan de råder delade uppfattningar vem redovisningsinformationen egentligen är till för. Mycket av upplysningarna som de ska ge ut är utifrån ett aktiemarknadsperspektiv och till för investerare. Bankerna ifrågasätter varför de ska ha upplysningskrav som ett noterat företag. Det är också det som bankerna har tyckt varit det mest krävande med det nya regelverket. De har fått ändra delar av deras system för att kunna ta fram den här informationen. Vissa delar tycker bankerna känns omöjliga att ta fram.

Enligt en av revisorerna har införandet av lagbegränsad IFRS inte föregåtts av någon offentlig debatt. Anledningen till det kan bero på att de små bankerna varken har resurser eller kunskaper att påverka. Bankerna ser ingen mening med att försöka påverka eftersom de är så små att ingen lyssnar på dem som enskild bank. De överlämnar detta till de större noterade bankerna och de förlorar då sina egna intressen som liten bank. De stora noterade bankerna har efterfrågat reglerna och deras intressen skiljer sig från de onoterade bankernas.

FI:s val av tidpunkt för införandet av lagbegränsad IFRS kan också ifrågasättas. IAS 39 är en mycket kritiserad standard och den är under bearbetning. Bankerna har även fått byta systemstöd för att anpassa sig efter reglerna vilket leder till en

kostnad för företaget. Om reglerna görs om måste systemen troligtvis ändras igen vilket är resurskrävande och onödigt för ett litet onoterat företag.

Ett av de främsta syftena med införandet av lagbegränsad IFRS var att öka jämförbarheten mellan onoterade och noterade banker i Sverige och mellan banker i Europa. Syftet kan dock ifrågasättas eftersom bankerna mest jämför sig med andra lokala banker och flera av bankerna tyckte att det var jämförbart redan tidigare. FI har tidigare i hög grad detaljreglerat redovisningen för finansiella företag vilken kan ha gjort att det var mer jämförbart tidigare. IFRS ger däremot mer utrymme för tolkningar.

Något som är positivt med lagbegränsad IFRS är att världen är global och att det därför är naturligt med internationella regler. De flesta bankerna tycker dock att reglerna ska filtreras via respektive land och att det är lämpligt att FI ser över regleringen.

Trots att lagbegränsad IFRS kan ifrågasättas tycker bankerna att de klarar av att tillämpa reglerna vilket är positivt. Däremot kan en del banker tycka att det är svårt att tolka reglerna och att de därför behöver hjälp av deras revisorer med den biten. Revisorerna var med när IFRS infördes för noterade företag 2005 och de har därför förkunskap. Eftersom bankerna har tagit hjälp av revisorerna för att kunna tillämpa reglerna har revisorer spelat en viktig roll.

Bankerna har fortfarande mycket arbete kvar med årsredovisningen för 2007, framförallt när det gäller de ökade upplysningskraven. De anser därför att de inte helt kan se hur övergången har gått förrän årsredovisningen är klar. Bankerna har redan tillämpat reglerna i IAS 39 angående klassificering och värdering av finansiella instrument och säkringsredovisning i sina delårsrapporter. Bankerna tycker att den nya klassificeringen av finansiella instrument är tydlig och att det inte har inneburit några större problem. De är också sedan tidigare vana vid marknadsvärdering. De tycker att de kan beräkna det verkliga värdet på ett tillförlitligt sätt. Bankerna är också positiva till att föra värdeförändringen av tillgången som har hänförts till den nya klassen till eget kapital istället för till resultaträkningen eftersom det minskar resultatpåverkan.

En stor förändring i och med införandet av lagbegränsad IFRS är reglerna om säkringsredovisning. De flesta bankerna känner sig tvingade att tillämpa säkringsredovisning för att undvika de resultatsvängningar som annars kan uppstå. Bankerna har därför fått ändra sina rutiner för hur de hanterar risk och en bank tycker att tillämpning av säkringsredovisning försämrar effektiviteten på riskhanteringen.

Införandet av lagbegränsad IFRS är resurskrävande för bankerna. De inblandade är dock överens om att det mycket är en engångskostnad. Bankerna tycker att det är svårt att svara på om nyttan av regleringen överväger kostnaden och att det är någonting som kommer att visa sig i framtiden. När de väl har byggt upp de system och rutiner som behövs för att hantera de nya reglerna kommer det inte längre att vara lika resurskrävande. Det kommer att bli lättare att tillämpa reglerna nästkommande år eftersom de vet hur de ska tolkas.

6.2 Studiens teoretiska bidrag

Enligt Puxty finns det inget sätt att skapa ”social order”. Men det finns det. Jönsson visar i sin artikel att debatt leder till utveckling. Föreningar kan ta makten över normgivningen genom en offentlig debatt. En offentlig debatt hjälper till att förhindra kriser genom att finansiella manipulationer kommer av sig innan de vuxit till en kris. Om föreningar har makt över regleringen styr inte kriser regleringen längre vilket förhindrar statens eller marknadens initiativ till att ta makten över normgivningen. På så sätt blir det ett stabilt tillstånd.

Jönsson identifierar problemet med tillbakadragna föreningar. Lagbegränsad IFRS har inte föregåtts av någon större offentlig debatt och intervjupersonerna säger att de har problem med hur reglerna ska tolkas. IFRS reglerna är principbaserade och öppna för tolkning och dessa regler har varit föremål för en massiv debatt. Revisorerna har tagit stöd i denna debatt för att finna stöd för tolkning. Däremot har reglerna inte debatterats i någon större utsträckning utifrån perspektivet små onoterade företag. Dessa företag vill helst avvakta praxis och för att det ska bli så

lite jobb som möjligt. När reglerna tillämpats ett tag kommer det att bli fler som skriver om problemen och fler källor att finna stöd i hur reglerna ska tolkas.

En offentlig debatt hjälper individer i en profession att göra tolkningar och skapa en likformighet när problemen debatteras. Genom en offentlig debatt ledd av föreningar kan de få en framskjuten roll i samhället eftersom en debatt höjer professionalismen dvs. kompetensen inom en profession. En offentlig debatt kan även utveckla professioner som revisorer och redovisare eftersom den sprider och ökar kunskapen bland medlemmarna i en förening. Den bidrar till att problem och lösningar blir kända och accepterade.

Vi tycker att det är viktigt att de små onoterade bankerna gör sin röst hörd och skapar en offentlig debatt kring de problem de anser vara av vikt så att de inte hamnar i skuggan av de större noterade bankerna.

6.3 Reflektioner över studiens slutsatser

Det finns flera olika sätt att gå tillväga för att genomföra en studie och vi tycker att vi har valt ett bra sätt. Vi tänker här redogöra för vad som hade kunnat göras annorlunda om vi skulle göra om studien.

Ett sätt hade varit att inte avgränsa sig till att studera IAS 39 och redovisningen av finansiella instrument utan istället studera hela regelverket. Då hade man fått en större helhetsbild men å andra sidan är den största förändringen i och med införandet redovisningen av finansiella instrument. En annan väg att gå hade kunna vara att avgränsa sig ännu mer än vad vi har gjort för att på så vis tränga djupare in i ett enskilt problem.

Något annat som hade varit intressant hade varit att studera införandet från både de små och de stora företagens perspektiv. Vad tycker de stora företagen jämfört med de små? På så vis hade vi fått en bredare infallsvinkel.

6.4 Förslag till vidare forskning

Bankerna är nu mitt uppe i att tillämpa reglerna för första gången och eftersom de inte är klara med årsredovisningen för 2007 har de svårt att avgöra hur det slutgiltiga arbetet blir. Det hade därför varit intressant att göra om studien igen om några år. Bankerna har även haft svårt med att tolka reglerna. Det hade därför varit intressant att se om det blivit lättare efter några år. Det hade även varit intressant att undersöka hur regelverket ser ut om några år. Är det fortfarande mycket ändringar på gång eller har det lugnat ner sig? Har det utvecklats någon större debatt kring detta på området? Blev det dyrare för företagen att tillämpa reglerna eller var det en engångskostnad?

Det hade även varit intressant att undersöka några andra redovisningsskillnader än de som rör redovisning av finansiella instrument. Eftersom lagbegränsad IFRS bygger på internationella regler hade det varit intressant att jämföra bankernas redovisning med banker i något annat land, till exempel Danmark.

Källförteckning

Böcker

Artsberg, Kristina (2005): *Redovisningsteori- policy och –praxis*. 2:a upplagan
Liber, Malmö

Bryman, Alan och Bell, Emma. (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*.
Liber, Malmö

Nobes, Christopher och Parker, Robert (2006): *Comparative International Accounting*. 9:e upplagan. Prentice Hall

Nygaard Claus, Bengtsson Lars (2002): *Strategizing – en kontextuell organisationsteori*. Studentlitteratur, Lund.

Smith, Dag (2000): *Redovisningens språk*. 2:a upplagan. Studentlitteratur, Lund

Strauss, Anselm och Corbin, Juliet. (1990) *Basic of Qualitative Research – Grounded Theory Procedures and Techniques*. Sage Publications Inc., USA

Streeck Wolfgang, Schmitter Philippe C. (1985): *Community, market, state – and associations? The prospective contribution of interest governance to social order*.
Ur Streeck, W & Schmitter P.C. (redaktörer), *Private Interest Government* (sid 1-29). London: Sage Publications Ltd.

Svenning, Conny (2003): *Metodboken*. 5:e upplagan. Lorentz Förlag, Eslöv

Wahlström, Gunnar (2000): *Nya förutsättningar för reglering av extern redovisning*. Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Artiklar

Anonymous, (2003): *True and fair is not hard and fast*. The Economist, Vol. 367, Iss. 8321, sid. 71-73

Barlev Benzion, Haddad Joshua Rene (2003): *Fair value accounting and the management of the firm*. Critical Perspectives on Accounting, No 4, sid. 383-415

Chrisnall, Paul (2001): *Fair value accounting – an industry view*. Balance Sheet, Vol. 9, Iss. 1, sid. 27-33

Gebhardt Günther, Reichhardt Rolf, Wittenbrink Carsten (2004): *Accounting for Financial Instruments in the Banking Industry: Conclusions from a Simulation Model*. European Accounting Review, vol 13, No 2, sid. 341-371

Gray, Robert P. (2003): *Research Note: Revisiting Fair Value Accounting – Measuring Commercial Banks' Liabilities*. ABACUS, Vol 39, No 2, sid. 250-261

Jönsson, Sten (1991): *Role making for accounting while the state is watching*. Accounting, Organizations and Society, vol 16, No 5/6, sid. 521-546

Khurana Inder K., Kim Myung-Sun (2003): *Relative value relevance of historical cost vs. Fair value: Evidence from bank holding companies*. Journal of Accounting and Public Policy, No 22, sid. 19-42

Kruger, Johann (2005): *Financial Reporting: IAS 39 – Shaping hedges*. Accountancy, vol 136 No 1348, sid. 76

Mettinger, Bengt-Allan (1997): *Finansiella instrument bör värderas till verkligt värde*. Balans, No. 4, sid. 9-12

Månsson, Johan (2005): *Finansiella institut ska följa IFRS från 2007*. Balans, No 12, sid. 32-33

Poon, Wing W. (2004): *Using Fair Value Accounting for Financial Instruments*. American Business Review, vol 22, No 1, sid. 39

Puxty A.G., Willmott Hugh. C., Cooper David J., Lowe Tony (1987): *Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries*. Accounting, Organizations and Society, vol 12, No 3, sid. 273-291

Sepi, Roshan (2006): *The urge to converge*. Intheblack, vol 76, No 3, sid. 72

Thinggaard Frank, Nilsson Sven-Arne (2007): *Verkligt värde vid första redovisningstillfället?* Balans, No. 3

Torgander, Anders. (2006): *Säkringsredovisning enligt IAS 39*. Balans, No 10, sid. 31-35

Elektroniska källor

www.iasb.org, 2007-12-12

www.fasb.org, 2007-12-12

<http://www.deloitte.com/dtt/article/0,1002,sid%253D31938%2526cid%253D177218,00.html>, 2007-12-05

<http://www.deloitte.com/dtt/article/0,1002,cid%253D172957,00.html>, 2007-11-28

http://www.fi.se/Templates/FFFSSearchPage____1328.aspx, 2007-12-15

http://www.scb.se/statistik/FM/FM0402/_dokument/FM0402_BS_2006.doc, 2007-11-30

Övriga källor

Ekonomiska motiv för reglering av den finansiella sektorn, Finansiell Stabilitet, 2005, No. 1, sid. 90

FASB (1991): *Discussion memorandum – an analysis of issues related to Recognition and Measurement of Financial Instruments*. Financial Accounting Series.

Finansinspektionen, Promemoria 2, 2004-12-30

http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/12_skrivelser/fffs0420_0421_motiv_arsredovisning.pdf

Lagbegränsad IFRS för kreditinstitut och värdepappersbolag. Öhrlings
PriceWaterhouse- Coopers. (2007)

Regeringens proposition 2004/05:24, *Internationell redovisning i svenska företag*,
sid. 61-62

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/16/71/93f68bf3.pdf>

Svenska Bankföreningen, *Svenska bankers oro beträffande EU:s implementering
av internationella redovisningsregler*. (2002)

<http://www.bankforeningen.se/upload/j021104.pdf>

Muntliga källor

Anette Olsson, ekonomichef, Sparbanken Syd, personlig intervju den 10
december 2007

Jannice Söderholm Kvist, ekonomi- och finanschef, Sparbanken Finn, personlig
intervju den 11 december 2007

Lotta Åberg, ekonomiansvarig och redovisningschef, Färs och Frosta Sparbank,
telefonintervju den 12 december 2007

Mats Widén, ekonomichef, Resurs Bank, personlig intervju den 18 december
2007

Eva Sterner, Finansinspektionens redovisningsenhet, telefonintervju den 18
december 2007

Åsa Grundström, ekonomichef, Kristianstad Sparbank, personlig intervju den 19
december 2007

Charlotta Jäger, auktoriserad revisor, Ernst & Young, telefonintervju den 20
december 2007

Peter Nilsson, auktoriserad revisor, Öhrlings PricewaterhouseCoopers,
telefonintervju den 20 december 2007

Anders Torgander, financial services, KPMG, telefonintervju den 27 december
2007